

Digitales Brandenburg

hosted by **Universitätsbibliothek Potsdam**

Sefer Parashat derakhim

Rosanes, Judah ben Samuel

הדוהי, סענאזר

Ṷinitsi'ah, 5503 [1742 oder 1743]

שדוקה ךרד

urn:nbn:de:kobv:517-vlib-9997

לדבריו אדם אין אדם מת ומתלם מ' בדיני שמים אדם מת ומתלם • הרי שלך לפניך דביות מנדים היה חלף העבודה ובמאמר נביאה בן פסיסא ובינת פי חירות הימה הכטחת ה' לאברהם באומרו ואחריו בן ינאו בכבוש גדול •

דרך הקדש דרוש ו

דרוש א למעלת א' • שמות רבה פרשה ט"ו סי' ג' וז' החדש הזה לכם ה' יהיו לך לצדך ואין לזרים אהך הנדקה שלכם שנאמר וז' תהיה נדקה הרהמים שלכם שנאמר ונתן לך רחמים ארץ יטר' שלכם שנאמר לתת לך את ארץ כנען ולא ארץ ישרא' בלבד לא אפילו כל הארצו' שנא' כל מקום אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם יהיה ע"כ •

הגה זאת חקרנוה כן היא כמה גדלה מעלת ארץ ישראל מכל הארצות קדושת עולם קדשה לשעמה וקדשה לבימיו לכה טרוב נופי תורה תלוים בה • ואמרינן כפ' חוקת בתים א"ר יאודה אהר שמאל כל שהראה הב"ה למשה חייב במש' לאפוקי מאי לאפוקי קני וקניו וקדמוני ופרטב'ם ז' כל שהראה הב"ה למשה בטעת מיתתו דהס' עממיים הכתובי' בכל מקום חייב במעשר אכל קני וקניו וקדמוני שנאנו לאברהם אבינו בין היתרים לא יתחייבו במעשר לעתיד לכה כפיחזורים לנו לעמיד ע"כ •

ה' אחת דמימרא זו דסמואל היא תמוה בעיני תבמה אנפי חדא במאי דקאמר כל מה שהראהו הב"ה למשה דהיינו ארץ עממין חייב במעשר פטיטא ואי הני לא תחייבי מאן מחייב והלא אין א' גמור אלא ארץ ו' עממי' יוכ' ל' לדיוקא אחא לאשמועינן דמה שלא הרא' הב"ה למשה פטור מן המעשר א"כ לא הוה ליה למימר אלא כל מה שלא הראה הב"ה למשה פטור מן המעשר דבמה שהו' חייב לית ביה הדוכא כלל • עוד אני תמוה במאי דקא' סמואל דקני וקניו וקדמוני לא יתחייבו בתרומות ומעשרות לפתיד דהן לו יהי סה"ל גמור ולא נכרת עליהם ברית לאברהם שינחילה לישראל וכסדרת הרא"ם ז' לאכתוב לקמן בדרוש שני • אכתי קשה דהא טנינו בספרי פרשת עקב וז' כל מקום אשר תדרוך כף רגליכם • בו לכם יהיה אהר להם כל מקום שתכבשו חוץ ממקומות אלו הוא שלכם הרי שכבשו ח"ל מנין שמנות נובנות טס הרי אתה דן נאמר באן יהיה ונאמר להלן יהיה מה יהיה האמור להלן מנות נובנות טס אף יהיה האמו' באן מנות נובנות וא' מפני מה כבש דוד ארס נהדים וארס גובא ואין מנות נובנות טס אמת דוד עשה שלא כהורה התורה אמרה משתכבשו א' תהיו דכאין לכבוש ח"ל הוא לא עשה כן אלא חוזר וכבוש ארס נהדים וארס גובא זאת היבגסי סמוך לירושלים לא הודיש אהר לו הב"ה סמוך לפלטיץ כלי לא הורגת היאך אתה חוזר וכבוש ארס נהדים וארס גובא ע"כ וכן כתב הרמב"ם בדיני ה' תרומות וז' ארס נהדים וארס גובא אין להם דין בא' ומפני מה ירדו ומעלת א' מפני שכבש אותם קודם שיכבשו כל א' אלא כנאר בה ת' עממין ואלו תפס כל ארץ כנען לנבולתיה ואחר כך כבש ארצות אחרות היה כבושו כלי בא' לכל דבר ע"כ • הרי בהדיא שאף ח"ל אס' כבשה חלק' ישראל כבינה חייבת בתרומות ומעשרות ואס' כן יש לתמוה למה זה קני וקניו וקדמוני לא יתחייבו במעשר לעתיד לכה • וכו' תימא שמלך המשיח בובט אותם קודם שיכבוש כל א' ומש"ה אינם חייבים במעשר דומיא דסוריא לא ידענו מהיכן קבלו דבר זה • ועוד דלבר הוא תימא בעיני שחלילה לאדונינו משיח נדקנו שיעשה טוס דבר שלא כדרכו ה' ועוד דאך יתכן שיהא נכשל במה שכבש וקני דוד ובענט. עליו • ועוד דארצות אלו דקני

דקני וקניו וקדמוני נכרתה עליהם ברית לאברהם דומיא ד' עממיים כמו שיתבאר לקמן בדרך זה דרוש שני ואס' בו אף אס' יכבוש אותם מלך המשיח בתחלה קודם שיכבוש אהר א' פטיטא דאין בזה עון אהר הטא דפלטיץ של חלק הוא ודינו בא' לכל דבר וא"כ למה לא יתחייבו בתרומות ומעשרות • ונראה דזה יובן עס מה שכבש הרמב"ם בסוף הלכות שמיטה ויובל ז' וראה לי שאין הדברים אמורים אלא בארץ שנכרתה עליה ברית לאברהם ויחזק ויעקב וירטהו בנייהם ונחלקה להם אכל אהר כל ארצות שכבוש מלך ממלכו ישראל הרי הכהנים והלוים באות' הארצות ככל ישראל ע"כ הרי דאזורה הליו טלא ינחלו הכהנים בארץ אינה אלא בארץ שנכרתה עליה ברית לאברהם אך כנאר הארצות שכבוש מלך ישראל אף שכבוש אותם כדון הרי הכהנים נוטלין חלק בה והראב"ד הסיג עליו טס ואמר אס' כן לא יטלו בהם תרומות ומעשרות כי הם היו תחת חלק הארץ ע"כ • וכבש טס מרן ככ"מ ז' וז' ואני אומר שאין זו הטנה דלימא דאין הכי נמי וסוריא מוכיח שאין בה תרומות ומעשרות מן התורה ע"כ • ודברי מרן הללו תמוהים הם בעיני דאדרבה השנת הראב"ד היא מסוריא שהרי סוריא פה טלא נתקדשה הוא לפי שכבשה דוד קודם שיכבוש כל ארץ כנען ועל זה הסיגו הראב"ד דלפי סדרת הדמב"ם דככל הארצות חוץ מ' עממין שכט לוי נוטל חלק בארץ א"כ ג' דסוריא אין בה תרומות ומעשרות לפי שהלוים נוטלים בה חלק ולפי טעם זה אפילו מסוריא היה כובש אותה דוד לאחר שהיה כובש כל ארץ כנען לא היו תרומות ומעשרות נובנין בה לפי שהתרומות והמעשרות הם תחת חלק הארץ ולפי האמת אלו היה דוד כובש כל ארץ כנען ואחר כך היה כובש סוריא היו תרומות ומעשרות נובנות בה בא' לנאמי באופן שיעקר קושטת הראב"ד היא מסוריא • עוד אני תמוה בדברי מרן שגרא' מדבריו שהבין בדברי הראב"ד שכל מקום שנוטלים הכהנים חלק בארץ אין בה חובב תרומות ומעשרות כלל כאן מפריטין בה תרומות ומעשרות שהרי כתב וסוריא מוכיח וסוריא אין מפריטין בה תרומות ומעשרות ואס' ליה לאדוננו הראב"ד מזה לפי טעמי שגרות יס בתרומות ומעשרות האמת היא ההפדשה שהוהרנו טלא לאכול טכל בלתי הפדשה וזה אינו תלוי בחלק הארץ שהרי אפילו הכהנים והלוים הוהרנו מלאכול טכל קודם הכרעה וכמבאר ובמנהו זו דהפדשה טעם אהר יש בדבר בלה סודו אל טכדיו הנביאים ומנהו אהרת יש לאחר הפדשה והיא הנמינה לכהן וללוי וזהו שחלה הכתוב הטעם לפי שהם תחת חלק הארץ וזהו שכבש הראב"ד אס' כן לא יטלו בהם תרומות ומעשרות כי הם היו תחת חלק הארץ ולא אהר אס' כן לא ידענו בהם תרומות ומעשרות דודאוי ההפדשה אינה תחת חלק הארץ ואס' כן תהו זה שכבש מרן על הטנת הראב"ד אה"ג וסוריא מוכיח דע"כ סוריא טעם אהר יש בדבר שהרי אין מפריטין בה תרומות ומעשרות כלל והטעם הוא לפי שכבשה דוד קודם שיכבוש כל ארץ כנען ולא נתקדש בקדושת א' באופן שדברי מרן מקפסו אנרי ונריבין תלמוד •

והגה כפי סדרת מרן דלית ליה בדעת הראב"ד דחייב הפדשת תרומות ומעשרות הוא תחת חלק הארץ ואס' אינו נוטלים חלק בארץ לא היו תרומות ומעשרות נובנות בהם יש לדקדק מאותה טכתת הסמ"ג טלה דהך אזהרה דלא יהיה לכהנים חלק ונחלה דלעתיד לכהן נוטלין הכהני' חלק בארץ וכדאיתא בפרק יש נוזלין והיינו מדאמרינן תניא עמיד' א' שפתחלק לוי טכטי' שכתחלה לא כתחלה אלא לוי דכתיב טער לוי אחד וכן כתב טס רמב"ם בפירוט דלעתיד לכהן שכט לוי נוטל חלק בארץ • ולפי סדרת הראב"ד שכתבנו שחייב תרומות ומעשרות

ומעשרות הוא תחת חלק הארץ ואם נוטלין חלק אין בה חוב
 תרומות ומעשרות אם כן לעתיד לבא אין נוהגים תרומות
 ומעשרות • וכפרק חלק אמרי' מנין לתחיית המתים מן התורה
 שנאמר ונתתם מתנו תרומת ה' לאהרן הכהן וכי אהרן לעולם
 קיים אלא תכאן לתחיית המתים מן התורה ע"כ והנה עיקר
 קושיית פנמי דקאמר וכי אהרן לעולם קיים הוא דאמרינן ספ"ק
 דקדושים פניא ר' יוסי אומר גדול תלמוד שקדם לחלה מ' כנה
 לתרומות ומעשרות חמשים וארבעה ע"כ • הרי מבואר שלא
 נתייבבו בתרומות ומעשרות אלא לאחר ארבע עשר שנה שכבשו
 והלקו ואהרן לא נכנס לארץ ואיך אמר הכתוב ונתתם מתנו
 תרומת ה' לאהרן הכהן והלא בזמן אהרן לא נהנו תרומות
 ומעשרות אלא תכאן לתחיית המתים מן התורה ואמר הכתוב
 דלעתיד לבא יתנו תרומות ומעשרות לאהרן הכהן • ולפי כבוד
 הרשב"ד לעתיד לבא דטבט לוי נוטל חלק בארץ למה יהיו
 נובנין תרומות ומעשרות •

והנראה דזה יוכן עם מאי דאמרינן בפרק הערל תניא כס'
 עולם אשר ירשו אבותיך וכו' קדושה ראשונה ושניה
 יש להם שליטות אין להם ע"כ • ופרט' ירושה ראשונה בימי
 יבועט היא ירושה וכן שניה דבימי עורא דכטלנו גלות ראשון
 בטלה קדושת הארץ שליטת אין להם כל' לא בעי למיהדר
 ולמירית דירושא ועומדת היא ואסתמועין האי קרא דלא בטלה
 קדושה בגלות טיטוס ע"כ • ולפי זה רבנן דפליגי עליה דר' יוסי
 ס"ל דכטס שכטלה קדושת הארץ בגלות ראשון ה"ג בטלה בגלות
 טיטוס ויש לנו ירושה ג' • וכתבו התוס' שטאל ה"ד שמואל את
 ר' דבכא קאמר דבי יוחנן כר' יוסי דירושא ראשונה ושניה יש
 להם קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבא ובפרק פסחא
 קאמר תלמודא דר' יוחנן קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבא
 ומסוס הכי חייב רבי יוחנן את המעלה בזמן הזה • והכי רז'
 דלמעשרות דר' לא קדושה הארץ לעתיד לבא אבל קדושת ירושה
 ובכית קדושה שקדושת מחינות קיימת כל טעם מאשר לו חומה
 דדרטינן במגילה ח"ק על פי סאין לו טכטו • והיה לו קודם לכן
 ח"ל קדושת ירושה תימס דמיקרי נחלה אין לה הפסק אי נמי
 מכוס דכתיב זאת מנוחתי עדי עד ע"כ •

והנראה דזה יוכן עם מאי דאמרינן בפרק הערל תניא כס'
 עולם אשר ירשו אבותיך וכו' קדושה ראשונה ושניה
 יש להם שליטות אין להם ע"כ • ופרט' ירושה ראשונה בימי
 יבועט היא ירושה וכן שניה דבימי עורא דכטלנו גלות ראשון
 בטלה קדושת הארץ שליטת אין להם כל' לא בעי למיהדר
 ולמירית דירושא ועומדת היא ואסתמועין האי קרא דלא בטלה
 קדושה בגלות טיטוס ע"כ • ולפי זה רבנן דפליגי עליה דר' יוסי
 ס"ל דכטס שכטלה קדושת הארץ בגלות ראשון ה"ג בטלה בגלות
 טיטוס ויש לנו ירושה ג' • וכתבו התוס' שטאל ה"ד שמואל את
 ר' דבכא קאמר דבי יוחנן כר' יוסי דירושא ראשונה ושניה יש
 להם קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבא ובפרק פסחא
 קאמר תלמודא דר' יוחנן קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבא
 ומסוס הכי חייב רבי יוחנן את המעלה בזמן הזה • והכי רז'
 דלמעשרות דר' לא קדושה הארץ לעתיד לבא אבל קדושת ירושה
 ובכית קדושה שקדושת מחינות קיימת כל טעם מאשר לו חומה
 דדרטינן במגילה ח"ק על פי סאין לו טכטו • והיה לו קודם לכן
 ח"ל קדושת ירושה תימס דמיקרי נחלה אין לה הפסק אי נמי
 מכוס דכתיב זאת מנוחתי עדי עד ע"כ •

והנראה דזה יוכן עם מאי דאמרינן בפרק הערל תניא כס'
 עולם אשר ירשו אבותיך וכו' קדושה ראשונה ושניה
 יש להם שליטות אין להם ע"כ • ופרט' ירושה ראשונה בימי
 יבועט היא ירושה וכן שניה דבימי עורא דכטלנו גלות ראשון
 בטלה קדושת הארץ שליטת אין להם כל' לא בעי למיהדר
 ולמירית דירושא ועומדת היא ואסתמועין האי קרא דלא בטלה
 קדושה בגלות טיטוס ע"כ • ולפי זה רבנן דפליגי עליה דר' יוסי
 ס"ל דכטס שכטלה קדושת הארץ בגלות ראשון ה"ג בטלה בגלות
 טיטוס ויש לנו ירושה ג' • וכתבו התוס' שטאל ה"ד שמואל את
 ר' דבכא קאמר דבי יוחנן כר' יוסי דירושא ראשונה ושניה יש
 להם קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבא ובפרק פסחא
 קאמר תלמודא דר' יוחנן קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבא
 ומסוס הכי חייב רבי יוחנן את המעלה בזמן הזה • והכי רז'
 דלמעשרות דר' לא קדושה הארץ לעתיד לבא אבל קדושת ירושה
 ובכית קדושה שקדושת מחינות קיימת כל טעם מאשר לו חומה
 דדרטינן במגילה ח"ק על פי סאין לו טכטו • והיה לו קודם לכן
 ח"ל קדושת ירושה תימס דמיקרי נחלה אין לה הפסק אי נמי
 מכוס דכתיב זאת מנוחתי עדי עד ע"כ •

ואיך מיהיה עלה בדיניו מסוגיא הנו' דלעתיד לבא אינו
 מקדש מלך המשיח את א"י אלא הרי הם מקדושות
 ועומדות או בקדושה א' דהיינו מה שקדשה יהושע למ"ד קדושה
 א' קדשה לעתיד לבא או ע"י קדושת עורא למ"ד קדושה א' לא
 קדשה אלא לפעשה • וכל זה הוא דוקא בארצות שנתקדשו
 עקודם אך אם יבטלו מלך המשיח ארצות מחדש שלא נתקדשו
 בדברי הראב"ד בהלכות סמטה ויובל • והנה כל הארצות אשר
 נתקדשו ונתחייבו בתרומות ומעשרות לעולם בקדושתם הם
 עומדות ואף לעתיד לבא שכובס אותם מלך המשיח ונותן מהם
 ח"ק לטבט לוי לא כבטיל זה פקעה קדושתם דקדושה שבהם
 לאיכו הלכה והוא אינו מקדש אותם מחדש • והרי אפילו עכטו
 סא"י היא ביד גויס לא פקעה קדושתה ותייב בתרומות ומעשרות
 וכ"ס לעתיד לבא אך הארגו' שכובס מלך המשיח מחדש שלא
 כבטס לא יאושע ולא עורא וקדושות באה ע"י מלך המשיח והוא
 נותן

והנראה דזה יוכן עם מאי דאמרינן בפרק הערל תניא כס'
 עולם אשר ירשו אבותיך וכו' קדושה ראשונה ושניה
 יש להם שליטות אין להם ע"כ • ופרט' ירושה ראשונה בימי
 יבועט היא ירושה וכן שניה דבימי עורא דכטלנו גלות ראשון
 בטלה קדושת הארץ שליטת אין להם כל' לא בעי למיהדר
 ולמירית דירושא ועומדת היא ואסתמועין האי קרא דלא בטלה
 קדושה בגלות טיטוס ע"כ • ולפי זה רבנן דפליגי עליה דר' יוסי
 ס"ל דכטס שכטלה קדושת הארץ בגלות ראשון ה"ג בטלה בגלות
 טיטוס ויש לנו ירושה ג' • וכתבו התוס' שטאל ה"ד שמואל את
 ר' דבכא קאמר דבי יוחנן כר' יוסי דירושא ראשונה ושניה יש
 להם קדושה ראשונה לא קדושה לעתיד לבא ובפרק פסחא
 קאמר תלמודא דר' יוחנן קדושה ראשונה קדושה לעתיד לבא
 ומסוס הכי חייב רבי יוחנן את המעלה בזמן הזה • והכי רז'
 דלמעשרות דר' לא קדושה הארץ לעתיד לבא אבל קדושת ירושה
 ובכית קדושה שקדושת מחינות קיימת כל טעם מאשר לו חומה
 דדרטינן במגילה ח"ק על פי סאין לו טכטו • והיה לו קודם לכן
 ח"ל קדושת ירושה תימס דמיקרי נחלה אין לה הפסק אי נמי
 מכוס דכתיב זאת מנוחתי עדי עד ע"כ •

ובזה יוכן מאמר הכתוב ירושלים הבנויה בעיר שחברה לה יחדיו שסע עלו שכטים שכטי יה עדות לישראל להודות לסע ה' כי שמה יטבו כסאות למספט כסאות לכית דוד • והנה עמי הרב מהר"ם גאלאנטי זלה"ה שטעתי סיהיה אומר ככות הפסוקים הללו עם מאי דאמרינן במדרש יודע היה שלמה חוט זה הולך לכוס והיה זורע בו פלפלין חוט זה הולך להודו והיה זורע בו זנביל שנאמר ירושלים הבנויה בעיר שחברה לה יחדיו ואמרינן במדרש מפני מה לא היו פירות גנוסר בירושלים מפני עולי רגלים שלא יהיו אומרים אלמלא לא עלינו אלל לאכול חפירותיה די ונמח את עלייה שלא לסמא וזהו כונת הפסוקים ירושלים הבנויה בעיר שחברה לה יחדיו לא מחסר כל בה וסגולת כל הארצות נתנאים בה • והוקטה לו דאם כן למה לא היו בה פירות גנוסר לזה הסיב שסע עלו שכטים שכטי יה עדות לישראל להודות לסע ה' ואם היו סם פירות גנוסר לא היה עדות טעולם להודות לסע ה' לפי שהיו אומרים אלמלא לא עלינו לא לאכול חפירותיה די ומנח עלייה שלא לסמא לא דכריו אל •

ולפי דרכינו יאמר נא באופן אחר עם מאי דאמרינן בפרק שני דיני גזרות עלה ק"י מוטיאין מעיר לעיר ומכרך לכרך אבל לא מעיר לכרך ולא מכרך לעיר ופירש רש"י כרך גדול מעיר והוא מקום טובים ומכל שבידו באים סם לסחורה וכל דבר מניו בו ע"כ ובגמרא הקטן בסלמא מכרך לעיר דכרך שכיחי כל מילי בעיר לא שכיחי כל מילי אלא מעיר לכרך מ"ט לא חסויע ליה לר' יוסי בר חנינא דאמר ר' יוסי בר חנינא מנין טיטיבת כדכ"קסה שנה ויברכו העם לכל האנסי המתנדבי לטבת בירושלים ע"כ ופירש"י יספת כרכין קטה טהכל מחיטבין טם ודוחקים ומדביים הבתים וו לוו ואין סם אור אבל בעיר ים בנות ופרדסים סמוכי לבתים ואוירין יפה ע"כ • ורואית לרש"י בפירושו לנחמיה עלה דהאי קרא דויברכו העם לכל האנסי המתנדבי לטבת בירושלים שכתב ז"ל המתנדבים אהר כדבה רוחם אותם להיות יוטבים בירושלים לשמור העיר מן האויבים ע"כ • ואני תמיה בזה דאם כן אודא ליה ראיית דר' בר חנינא דאמר דיטיבת כרכי קטה דסאני התם דברכו למתנדבים לטבת בירושל' לפי שטלו סם לשמור העיר מן האויבי ואין ספק שדבר זה קטה עד מאד לטבת במקום שנהרד לטמורו מן האויבים •

הבבלי העולה מסוגיא זו דפתובות דכרך ים דבר אחד לטבת דהיינו טהכל מניו בה ודבר א' לנגח כאון אוירו יכה מחמת דוחק הכתים זכעיר הוא להפך טלויור יפה אך לא נמנח הכל בה זמסנניא זו אצי תמיה על מה שפרש"י בפ"כ דקדושין עלה מ"ט עלה דמנו טל מנת טלני כהן זמנח לוי לוי זמנח כהן נתיך זמנח חמור ממור זמנח נתיך כן עיר זמנח בן כרך יסבת כרכים קטה שהכרך הוא מקום טווקין והיוקה מניו ים ודוחק עובדים וטבים • כן כרך זמנח כן עיר אפי' טהטעה לטבת טעות הוא עכ"ד • זמנחני למה לא כתב גבי חלוקתה כן כרך זמנח כן עיר דאפי' הקטה דכרך טליתו בל מילי זכעיר לא שכיחי כל מילי זכדאיתא בסוף כתובות למטעם זה אין מוטיאין מכרך לעיר • ועוד אנו תמיה דזה שכתב רש"י גבי על מנת טלני כן כרך זמנח כן עיר דאפי' טהטעה לטבת מ"ט טעות הוא הוא חלוקת פ"ק ור"ט באותו פרק דמנו ע"כ שאלני עטיר זמנח עני ט' טלני טני זמנח עטיר אינה יתקדטת ר"ט אומר אם הטעה לטבת הו' מקודטת זמנח דלר"ט כל טהטעה לטבת הרי זו מקודטת ואם כן איך סתם לן מנא צ"כ כרך זמנח כן עיר דאינה מקודטת הו' לר"ט כל טהטעה לטבת הרי זו מקודטת • וכי תימח דס"ל לרש"י דמתניתין דכן כרך זמנח כן עיר

שיר ז א

נותן מהם חלק לטבת לוי אינם חייבים בתרומות ומעשרות לפי שהתרומות ומעשרות הם תחת חלק הארץ והארצות הללו לא היו מקודטות מקודם • ולפי זה מה שאמרו טההרן לעמיד לכא יוכה בתרומו ומעש' היינו באותם ארצות ככבר נתקדטו מקוד' או עז' יאושע או עז' עזרא •

וזר כונת טמואל באושרו כל מה שהרצוה הקב"ה למטה חייב במעשר דטמואל ס"ל כ"ד קדוטה ראטונה קדטה לטעמה וכ"ט ה' תום' ואמר א' יעלה דעעתך דלעתיד לכא דטכט לוי נוטל חלק בארץ דלא יהיו נוהגים תרומות ומעשרות אלא כל מה שהרצוה הקב"ה למטה דהיינו מה שכבש יאושע וקדטו לעולם חייב במעשר דמאחר שנתקדט וכחייב במעשר לא סקעה קדוטה לעולם ואפי' בזמן חלק המטיח דטכט לוי נוטל חלק בארץ לאפוקי קני וקניו וקדמוני טאף סהם מהארצות שנכרת עליהם ברית לאברהם מ"ט אינם חייבות במעשר מאחר שלא ככטו מפולס ולא נתקדטו לא כל ימי יאושע ולא עז' עזרא ומלך המטיח עמיד לקדטה ונותן מהם חלק לטבת לוי ואינה מקודטת לתרומות ומעשרות לפי סהם תחת חלק הארץ ולעתיד נוטלין הלוים חלק בארץ • ולפי זה בכל החלוקות הן בחיוב המעשר הן בפטור המעשר השמיענו טמואל דברים מיוחדים •

ובזה נבא ליישב מאמר הקודם • ויס לדקדק בו דמאחר דסופה לרבות כל העולם א"כ למה אחר בתחלה ארץ ישראל לבס הול' בקניור כל העולם הוא לבס שנאמר כל מקום אשר תדרוך כף רגלך לבס יהיה • ועוד ים לדקדק כ"ט ולא אז' בלבד אלא אפילו כל הארצות דלמה זה סינה הלטון בכאף דככל החלוקות אחר הגדקה לבס דחמתי לבס ארץ ישראל לבס ה' ה' הול' כל הארצות לבס ולמה זה סינה ואמר ולא אז' בלבד אלא כל הארצות וכמה שלטנו יתבאר שהדבר ידוע דארץ ישראל מקודטת אכל הארצות קדוטה עולם בתרומות ומעשרות ומאותה טעה טעלמה בחלקו של מקום נתקדטה קדוטה עולם וכדאיתא במדרש • והנה מתחלה אמרו טנת לנו ה' הגדקה והרחמים ואחר כך אחר טנתו לנו אז טהיה ארץ קדוטה שנתקדטה מאו ומקדט קדוטה טולם וחור ואמר טמלבד זאת המעלה אסר נתן לנו הארץ הקדוטה הליו עוד נתן לנו מעלה אחרת טנתו לנו כח טאף טאר כל הארצות יהיה בנו כח לקדטט בקדוטה אז' זיליף לה מדכתוב כל מקום אשר תדרוך כף רגלך בו לבס יהיה דהיינו הפסוק עמנו טדטטו בספרי ללמוד ממנו טאף ח"ל דינו כאז' וזהו מה שאמרו ולא אז' בלבד ים בה זאת הקדוטה של תרומות ומעשרות אלא אפילו כל הארצות נתן לנו זאת המענה לקדטט בקדוטה אז' לעמיד לכא וכא אשר לו הכית זנגילה זמנחה בו •

דרוש ז

דרוש שני למעלת א"י • ספדי כי יהיה פך אביון מאחר אחיך מנין טלחיד קודטט לעניו עיר אחרת ת"ל מאחר אחיך ומנין טעניו עירך קודמין לעניו ח"ל ת"ל בארנד ומנין טאף ח"ל כן ת"ל אשר ה' אלקיך כותן לך ע"כ •

טוב להודות לה' בעל כל אשר נמלנו בהנחל עליון ארץ חמה גבי הוא לכל הארצות ואמרי' במדרש וזהו טהיה טוב אין חמה כחמת' אז' ואין טורה כתורת' אז' וכדאמרי' אורא דאז' מחכים ופ"כ דקדושין אמרינן אז' חמתי ילדו לעולם ט' נטלה אז' ואחת כל העולם •

ה ז א

דרך הקדש הרוש שביעי

ועיר דתם לן דאזינה מקודשת היא כתיב דר"ט דם ל דאפילו אש
הטעה לשבח דאזינה מקודשת ולעולם דר"ט פליגי וס"ל דכן כרך
ונמנה בן עיר דהיא מקודשת מסו' דהטעה לשבח זה אינו דהא
בנמנה עלה דהך פלוגתא דת"ק ור"ט כהם הטעה לשבח אם
היא מקודשת או לא אמרינן אחר עולה מהלוקת כטבח ממון
אבל כטבח יוחסין דברי הכל אינה מקודשת מאי טעמא מסאנא
דרב מרעילי לא בעינא והביאו לזה ר' אבהו מבריייתא דקא מני
פורה רבי שמעון אם הטעה לשבח יוחסין אינה מקודשת ואמר
רב אשי מתניתין כמי דייק דקתני על מנת טאני כהן ונמנה לוי
לוי ונמנה כהן כתיב ונמנה ממור ממור ונמנה כתיב ולא פליגי
ר"ט ורנה להוכיח מזה רב דמודה ר"ט ביוחסין דאפילו אם
הטעה לשבח דאזינה מקודשת והקסה אליו מר בר רב אשי אלא
הא דקתני על מנת טיט לי בת או טעמה מנדולת ואין לוי ע"ת
טאין לוי וס"ל דטבח ממון הוא הכי נמי דלא פליגי אלא פליגי
ברישא והוא הדיון בסיכא הכי נמי פליגי ברישא והוא הדיון
בסיכא . והשתא כפי דברי רש"י ולמה לא הקסה מר בר רב
אשי לרב אשי מהלוקת בין עיר ונמנה בן כרך בן כרך ונמנה
בן עיר דטבח ממון הוא ולא פליגי ר"ט אלא פליגי ברישא והוא
הדיון בסיכא וחלוקה זו דכן כרך ונמנה בין עיר בטענת בטענה
קודם חלוקת דע"ת טאין לוי בת גודלת או טעמה ואם כן היה לו
להקסות מהלוקה הראשונה ולא מהאחרונה זאת ועוד דמה
שתיק רב לקוסית מר בר רב אשי לא שייך אלא לקוסית דת"ק או
טעמה מנדולת שהרי רב אשי תיק הכא כמי טבח יוחסין הוא מי
טברת מנדולת גדולה ממט מאי מנדולת גודלת דאמרה היא לא
פיהא לוי דטקלא מילי מינאי ואולא נדייא קמיה סיבבותי ע"כ
ופרש"י גודלת חטובה ויס לה טענה דלא נוחא לוי טעמא טעמה
חטובה לוי דמתוך שהיא חטובה מכוויה לספר עם טכנותיה
ותטעמא מחני דכריש ותסדר אותם לפני טכנותי ותתן אותי
בפיהם ללעג וקלם ע"כ : ואם נפי דברי רש"י מה יענה רב אשי
ביום שידובר בו חלוקת בן כרך ונמנה בן עיר דקתני סמא
דאזינה מקודשת ולא פליגי ר"ט וחלוקה זו לכ"ע טבח ממון הוא
ולא קתני דר"ט פליגי וא"כ ע"כ טעמא הוא מטום דפליגי ברישא
וה"פ בסיכא וא"כ גם בחלוקה דטבח יוחסין פליגי ר"ט וס"ל דאם
הטעה לשבח דמקודשת אלא ודאי דמהלוקה זו דכן כרך ונמנה
בן עיר לוכא תיביתא לרב אשי מסו' דבהא חף ר"ט מודה דאזינה
מקודשת מסו' דלא הוי טעוה לשבח אלא לנריעותא דכרך שכיח
כל מילי ובעיר לא שכיח כל מילי וכדאמרינן בכתובות . והיומר
מתניה גלגלי דמטוניא דכתובות מוכח דסתמא דמלמודא הוה
פשיטא ליה דכרך עדיף מעיר דהכי פריך בטלמא מוכרז לעיר
אין מוסיאין דכרך שכיח כל מילי ובעיר לא שכיח אלא מעיר
לכרך ת"ט דלא הוה ידע דאזינה נד עדיפות בעיר מוכרז ע"ד
שחידש המלמוד ס' ר"י בר חנינא שכיח כרכים קסה ואלו רש"י
ול בקדוסיק פשיטא ליה לעיר עדיפות מוכרז תשו דיישיבת כרכים
קסה ותמ"ה בן עיר ונמנה בן כרך אינה מקודשת מסו' דהטעה
לנריעותא ובהלוקת דכן כרך ונמנה בן עיר לא מנא טעם למה
אינה מקודשת אלא מטום דאף דהטעה לשבח ת"ט טעוה הוא זהו
הפך סוגיא דכתובות והדבר הוא היתה בעיני ונריך הכי לרבותי
להתלמד בזה . הכלל העולה דכרך איכא כד אחר למעלייתא
דהיינו דמפיהו כל מילי וזיבא נד לנריעותא דאין אוירו טוב
ובעיר היא בהפך דלא מניח כל מילי ואירו טוב .

ואראך ת"ח טעוסקים בתורה מתוך הלוחק . ופרש' כרכים
מקום שווקים הם ויטוב גדול ורגלי רובלין וסוחרים מניו כס
לפיכך נזל ועריות נכנס בהם . הרי דכרכים שכיח נזל ועריות
יותר מהעיריות . הן אמת דקסה לזה ממאי דאמרינן במדרש
דוח כפס' ויבואו שדי מואב ויהיו עם מתהלל בלו להם בעיריות
מנאן אותם פרוגים בעיריות . תמנע דבעיריות הם פרוגים
בעיריות יותר מכרכים שהרי הלכו להם מהעיריות לכרכים
בשביל שהיו פרוגים בעיריות . ומהר"ט יפה תירץ לזה דבישרא
בכרכים שכיח נזל ועריות יותר מעיריות ובלאות העולם הוא
בהפך דבעיריות שכיח עריות יותר מכרכים . עוד תירץ
דאיתרמי מלתא במואבים שבעלי העיריות יותר פרוגים היו משל
כרכים . נמנינו למדון לכלל התירוגים בישראל הכרכים הם
פרוגים בגזל ועריות יותר מהעיריות . עוד יש אחרת בכרכים
לנריעותא מעבייא והוא דמנן ר"פ הרוח' הנכנס לכרך ממכלל
שמים א' בכניסתו וא' ביציאתו ופרש' הנכנס לכרך המלך
בדרך ונריך לעבור בדרך וסם מניס מופלים רעים ומחפטים
עלילות ע"כ הרי דכרכי' נמנאים מופלים רעים בעלילות ברשע
יותר מעיריות . כללל דמלתא דכרכים איכא חדא למעלייתא
יותר מעיריות דהיינו דשכיח בהו כל מילי ובעיריות לא שכיח
אף איכא בכרכים תלת מילי לנריעותא מסו' מעיריות חדא
דיישיבת כרכים קסה לפי שהכרכים קרובים זה לזה ואין אוירם
טוב והשנית דהכרכים הם פרוגים בגזל ועריות הנ' דכרכים
איכא מ"שלים רעים ומחפטים עלילות .

ובזה

נכא לכונת הפסוקים ירושלים הכנויה ונו' והכנויה
דירושלים יש בה סגולות הרבה והפסטה דכרכים
טהם בכרכים לנריעותא אדרבה בירושלים הם למעלותא .
והנה אין ספק דירושלים נקראת כרך וכדאמרינן מנין שישיבת
כרכים קסה דכתיב ויברכו את העם המתנדבים לשבת בירושל' .
וסתם כרך הוא מוקף חומה ועיריות הם שאינם מוקפות חומה
וכמו שכתב הרב בתי"ט בשיק הרווא יע"ט . ומטעם זה ישיבת
הכרכים קסה לפי שהכרכים הם קרובים זה לזה ואין להם מקום
פניו ומטום הכי אין איריה טוב לפי שאין להם מקום לבנות
ולהניח מקום פניו לפי שיש עם חומה ואינן יכולין להרחיב
דירתם . אבל בעיריות שאין להם חומה אינם מקדיבים הבתים
זה לזה לפי שיש להם מקום פניו ואין מי שייערב עליהם . ולזה
אמר ירושלים הכנויה חף שהיא חוף מיריה טוב כעיר שמוכרה
לה כאלו עיר מוכרה לה וכול' לבנות הבתים בהרחה וכדמנן
ולא אמר אדם לחברו גר לי המקום כאלו בירושלים . והנה
חודשת זאת שמזמור זה אמרו דוד על בנין הבית השלישי בדל' .
במדרש וכן כתבו המפרשים . ואמרינן בפרק הספינה אחר ר"ט
בן לקיש עתיד הקב"ה להוסיף על ירושלים חלף טקף בינאות
חלף קפל מנדלים כו' וכל אחד ואחד הויא כנפודי בכלותה
ואמר רבי יוסי אנו ראינו כפודי בשלוחה והיו בה שמנים חלף
טוקם של מוכרי יוקי קדרה . ואמרינן במדרש מאי דכתי' אפק
כמנדל הלכנון נופה פני דמסק פלמד טעמידון טערי ירושלים
להיות מניעין עד דמסק . ואמרינן במדרש מהל דבר ה' בהרץ
הדרך ודמסה מנוחמו דרש ר"י זה מסיח שהוא חד לח"ה ורך
לישראל אחר לו ר"י בן דרומסקית ויהיה עד מתי אמת מעוית
טלינו את הכתובים מעידינו עלי שמים וארץ טאני דמסק וכו'
מקי' טעמו הדרך וזה אנו מקיים ודמסה מנוחמו עמידה ירושלי'
להיות מנעת עד דמסק טאחר ודמסק מנוחמו ואין מנוחמו
אלא ירושלים טאחר זאת מנוחמי עדי עד כו' וכן הוא אומר
אפק כמנדל הלכנון נופה פני דמסק ע"כ תו' איתא במדרש
טעמידה ירושלים להיות מנעת עד יס' אוקינום וכבר הביא כל
ואראך

זה מהרז אברכה אל כפי' ליטעיה סימן ע"ט * ואתרינו ככר
הספינה אר' חנוכה בר פפא בקט לתת הקב"ה את ירושלי' במדה
שנאמ' ואתר אנה אמה הולך ו' אתר אלי למד את ירושלי' לראות
במה רחבה וכמה ארבה אתרו מלאכי השרת לפני הקב"ה הרבה
ברכים בראת בעולמך של אומות העולם ולא נתת מדת ארבע
ומדת רחבן ירושלים שסוף כתיב * ותקדשך בחוכה ונדליקים
במוכה אתה נותן בה מדה עד ויאתר אלי רוח דבר אל הנער
הלו פרות תסב ירושלים מדוב אדם ובהמה ע"כ ופירש רש"י
פרות תסב ירושלים מה פרות הללו אין להם שימור בכנין
ישוכן אלא כמו כדורין כונים חף ירושלים כן * והנה דבר ידוע
הוא שפרות הם עיריות שאין להם חומה והבטיח לנו ה'
שירושלים לעתיד לבא תהיה כמו פרות שאין להם שימור בכנין
ישוכן והוא כפינת רוב הרחבתה *

ורו סאתר ירושלים הבנויה היא כעיר שאין להם שימור
בנין ישוכן ה"ב ירושלים מרוב הרחבתה תהי כן ואם
כן פסיטא סאתר טוב כעיריות * וכי תאתר הא תינח שלא
יהיו דוחקים זה לזה בבתים אבל אכתי בכרכי' אינם גדורים
בעריות לזה אתר שלא נאתר כן בירושלים ששם עלו סבטיס
שכתי יח ואתרי' בתדרת לראובן משפחת הרואיני ה"ה בראש
תיבה יו"ד בסוף תיבה שתי תעיד עליהם שהם גדורים בעריות
היינו דכתיב נן נעול מעין חתום נן נעול אלו הזכרים מעין
חתום אלו הנקבות היינו דכתיב שכתי יח עדות לישראל ה' תגיד
לישראל שהם גדורים בעריות * וכי תימא הא איכא אחרת
בכרכים שהמשוליים הם רעים ומחששים בעלילות ברשע * לזה
אתר דהא לא שייך בירושלים כי שמה ישכו כסאות למספט
כסאו' לבית דוד ודבר ידוע הוא שבית דוד לעול' הם על הדן
ועל האמת ועולה לא נמא בהם וטנוי כנביאים כה אתר ה'
לכית דוד דינו לבקר מספט * באופן סכל הדברים טיש בכרכי'
לנדיעותא ארבה בירושלים הם למעלותא וכדכתיבנא לסיבך
אנחנו חייבים לשבח לאדון הכל על ארננו ועל נחלת אבותינו *

ולא ובלבד עשה לנו סוף קנת ארנות שנמנעו ממנו
כעשה לפי שלא זכינו להם והם אדום ועמון ומואב
התחכם ה' כדי להטיב עמנו ונתן לנו קנת מהם * והענין כך
הוא שנתחלה כרת ה' ברית עם אברהם אבינו לתת לו ארץ
עשרה עממין דכתיב ביום ההוא כרת ה' את אברהם ברית
לאחר לורעד נתתי את הארץ הזאת וגו' ומנה שם עשר אומות
ופרש' ולא נתן להם אלא שבעה נויס והשליטה אדום ומואב
ועמון והם הני וקניזי' וקדמוני' עשירים להיות ירושה לעתיד
לכא שנאתר אדום ומואב משלוח ידם וכפי עמון משמיעתם והכי
אתרי' בכ"ר פ' מד ס' זך וזל' ר' חלבו בשם ר' אבה בשם ר'
יוחנן כך עלה בדעתו של מקום להחיל להם לישראל ארץ עשרה
עממין את הקניזי' ואת הקדמוני' והאחיל ולא זכו להם
לא נתן להם אלא ארץ ז' עממין את החתי ואת הסריו' וגו' אבל
אדום ומואב ועמון לא נתן להם כעשה אלא לישיבת המדינה יתורו
ויהיו לוי' כדי לקיים מאמרו של הקב"ה ע"כ *

ומבאן אפי' תמיה על הראש' אל פ' דברים כפרשת רפאים
יחשבו גם הם שפרש' אתה סבור שזו רפאים
שנתי לו לאברהם לפי שהאומים שהם רפאים ישבו בה לפנים
לא זו היא כי אלו הרפאים הורשתים מפני בני לוט והושבתים
מתחם * והרמב"ז תמה ע"ד רש"י וכת' דלמה יפרש לנו הכתוב
בארץ עמון ומואב שאינה ארץ רפאים שנתן ה' לאברהם והלא
הרב עמנו כתב עשר עממין נתתי לו לאברהם ז' לכס וקניזי'
וקדמוני' הם עמון ומואב והר' שיעיר א' מהם לעשו והכ'
לכני לוט בשכר שהלך אתו למגרים ושתק על מה שהיו אומרים

על ב א על

נמא 5 2

נמא

מחלל סלה זכו בזה חלל בניו חמס ע"כ * משמע מהכא דאלו קודם הבטחת הארץ היה נאמר לאברהם שהוא חב לכל העולם היו הנדום נוטלים חלק לפי שהיו בכלל לזרעך שכן את הארץ הזאת וכל האומות נקראים זרע אברהם * הא לא קשיא כלל לפי שכבר ביאר הרמב"ם סלה עשאו ה' לאברהם חב לכל העולם חלל לאותם שבכנסים תחת כנפי הסכינה דהיינו שמתגיירים ומטום הכי הגרים טעמא דאינם נוטלים חלק בארץ הוא מטום דלאברהם היתה הסכינה תחלה שירשו בניו את הארץ הא לאו הכי היו נוטלים חלק למלתא אחרתיו פשיטא דהגרים נקראים זרע אברהם * וזכו שכתב הטור דהנודר זרע אברהם חסור בישראל ובגרים וזו דגם בגרים חסור לא נתבאר במתרא * ונראה דמדברי הרמב"ם יש ללמוד דין זה שהרי מוכח מדברי דלוי לאו דלאברהם היתה הסכינה תחלה היו הגרים נוטלים חלק בארץ מטום דקרינו בהו לזרעך נתתי ומיקרו זרע אברהם * וכי תימא הא תינח האומות שאינם מיוצאי חלבו דאברהם דאמרינו דלא מיקרו זרע אברהם לא דוקא כמתגיירין ונכנסין תחת כנפי הסכינה * אך הבאים מישראל ועשו הא תינח שאם עובדים ע"ז פשיטא דלא מיקרו זרע אברהם דאפילו ישראלים אם עובדים ע"ז לא מיקרו זרע אברהם * אך אם אינם עובדים ע"ז אמאי לא מיקרו זרע אברהם דהא גבי ישראל לא אמרינו דזרע פסול לא מיקרו זרע חלל דוקא בעובד ע"ז וישמעאל ועשו דלא מיקרו זרע אברהם הוא מטום דהיו עובדי ע"ז * וא"כ הנודר חזרע אברהם יהיה חסור בכני ישמעאל ועשו כל שאינו עובד ע"ז * הא לא קשיא כלל דכיון דאשמעינן קרא דישמעאל ועשו לא מיקרו זרע אברהם א"כ הבאים אחריהם לא מיקרו ונאמי חלבו דאברהם דכיון דכולהו אתו מכא ישמעאל ועשו והכי לא הוו זרע אברהם הבאים אחריהם נמי לא מיקרו זרעו * ואי מטום דאברהם היו חב המון גוים הרי כבר כתבנו דאברהם לא נקרא חב המון אלא למתגיירים הבאים לחסות תחת כנפי הסכינה חבל ישראל הבאים מזרע יעקב כל שאינם עובדים ע"ז מיקרו זרע אברהם *

באופן שאין חילוק כלל בין בני ישמעאל ועשו לסאר האומות דאם מתגיירי אפילו סאר האומות מיקרו זרע אברהם * ואם אינם מתגיירים אף שאינם עובדים ע"ז לא מיקרו זרע אברהם אפילו בני ישמעאל ועשו * ואם כן קשה טובא על הרמ"ם י' דלויך יתכן בכני לוט יקראו זרע אברהם וכן בני עשו אף שהם מורעו על אברהם פשיטא שאינם נקראים זרעו של אברהם לפי שהם זרע פסול וזרע פסול לא מיקרו זרע והמדרש שכתבנו גיוח כננדו דקאמר כך עלה בדעתו של מקום להחיל להם לישראל ארץ עשרה עממים * הרי הדבר מבואר שתאמר ה' באתר לזרעך נתתי את הארץ הקני וקניו והקדמוני הוא כדי שיחילוהו ישראל חלל סלה זכינו לכך * ועוד סיוס המאמר היו נמי תיובתיה דקאמר חבל לימות המשיח יחזרו ויהיו לישראל כדי לקיים מאמרו של הקב"ה ואם כדברי הרב דמעיקרא נתנם לאברהם כדי שיתנם לבני לוט ולבני עשו למאי אנטרדי ה' להחזיר אותם לימות המשיח כדי לקיים מאמרו והלא כבר קיים מאמרו שנתנם לבני לוט ולבני עשו ואין כאן נדר ואין כאן טבועה והרב עמנו בפ' לך לך כתב שה' נדר לתת לישראל ארץ כל העשרה עממים ולא נתן להם אלא ארץ ז' עממים וחווייב מזה בהכרח שיתנם להם בזמן המשיח לקיים את נדרו ע"כ * **עוד** אני תמיה דמה יענה הרב ביום סידוכר בו מה שכתב רש"י בפרשת שופטים עלה דקרא דואם ירחיב ה' חלדיך וז' ואם ירחיב כאשר נשבע לתת לך ארץ קני וקניו והקדמוני ויספת לך עוד שלש ערים ע"כ * ודברי רש"י הללו הם לקוחים מהספרי

מהספרי ע"כ * הרי מבואר שה' נשבע לתת לבני קני וקניו וקדמוני ולא תלבו סבועת ה' על זה אלא מה שכתב ברית את אברהם לתת לזרעו קני וקניו וקדמוני * והרמב"ם בפ"ח מהלכ' דונח כתב שקני וקניו וקדמוני נכרת לאברהם חביו ברית עליהם ועדין לא נכבשו ועליהם נאמר בתורה ואם ירחיב ה' ארץ את גבולך ע"כ * הרי לך מבואר מכתה מקומות שכתחלה כשכרת ה' ברית עם אברהם לתת לו את הקני ואת הקניו ואת הקדמוני היה כדי להנחילם לישראל תכף ומיד חלל סלה זכו לכך באותו זמן ובע"ה לימות המשיח יחילנה לישראל כדי לקיי' הבטחתו וכי תימא אם הדברים כן שכתחלה כרת ה' ברית עם אברהם לתת לבני את הקני והקניו והקדמוני חלל סלה זכינו בהם אם כן מהו זה שכתב רש"י בפ' דברים שקני וקניו וקדמוני עתים מהם נתן לבני לוט בשכר שהלך עמו למגרים * וסתק על מה שהיה אומר על אשמו אחותי הוא ע"כ * דאי אמרת בשלמא כפי סכרת הרמ"ם שכתחלה כשנתן ה' לאברהם את הקני והקניו והקדמוני היה כדי שיתן אברהם מהם שנים לבני לוט כיהא שהנודר רש"י לתת טבס לתת זה נתן ה' ללוט מנחלת אברהם שמי אומות והנודר לומר שהוא בשכר הכתיקה אך לפי דרכינו שה' כרת ברית עם אברהם שיחלו ישראל עטר עממים לא סלה זכינו לכך עכשו אם כן למה הנודר לומר שבבביל סכר הסתיקה זכו בהם בני לוט דמשמע דאי לאו סכר הסתיקה היינו זוכים בהם והלא ת"ל שאנו לא הספיק וכותינו לזכות בהם * הא לא קשיא כלל דלחילום בכתה ברית ה' ברית עם אברהם לתת לבני ארץ עשרה עממים ובלבלם הם קני וקניו וקדמוני וכך עלה בדעתו של מקום שיחלו אותם ישראל תכף ומיד בזמן שכבשו ארץ שבעה עממים חלל סלה הספיק וכותינו לכבוש חלל ארץ ז' עממים ולא יותר * חלל ספדין יש לשאול דנתי דלא הספיק וכותינו לכבוש חלל ארץ ז' עממים מ"מ מה נשאר קני וקניו וקדמוני משאר אומות ועדין היה אפשר לכבוש קני וקניו וקדמוני ויניח משאר ג' אומות אחרות * לזה הסיב רש"י דמאמר סלה הספיק וכותינו לכבוש חלל ארץ ז' עממי' הניח את הקני ואת הקניו וקדמוני שנים ללוט בשכר הסתיקה וחתת לעשו אבל לעולם דאם היינו זוכים היינו כופטים את הכל שהרי כשכרת ה' ברית עם אברהם לתת לו את הקני וקניו וקדמוני כדי שיחילנה לישראל כבר לט עמו למגרים וסתק על מה שאמר אברהם אחותי היא * הכלל העולה שהדבר מבואר שכתחלה כשכרת ה' ברית עם אברהם לתת לבני ארץ ז' עממים ועלה בדעתו של מקום שיכבשו את כולם ישראל תכף ומיד חלל סלה זכינו לכך ולעמיד לבא עתיד הקב"ה לקיים הבטחתו וכן מוכח מדברי המוס' בנח' דבתרא אהא דאמרי' התם אמר רב יאודה אמר פשוט כל שהרעהו הקב"ה למטה חייב במטטר לאפוקי ממי לאפוקי קני וקניו וקדמוני ע"כ ופירש רש"י ז"ל כל שהרעהו הקב"ה למטה כשעת מיתתו דהס' עממי' הכתובים בכל מקום חייב במטטר אבל קני וקניו וקדמוני שנתנם לאברהם חביו בין הכתרים לא יתחייבו במטטר לעמיד לבא כשיחזירם לבני לעמיד ע"כ * והאוספות הקטנו וז' ואם תאמר ולימא לאפוקי חובה לארץ ויש לומר דאין זה חידוש ולכך אמר קני וקניו וקדמוני אף על גב דמארץ ישראל הם ע"כ * אם איתא כדברי הרמ"ם דמעיקרא נתנם ה' לאברהם כדי שיתן שנים מהם לבני לוט וחתת לבני עשו לא ידעתי מה בין קני וקניו וקדמוני לשאר חובה לארץ נמור * חלל ודאי דקני וקניו וקדמוני נכרת עליהם ברית לתת לישראל ולפידך חסידי ארץ ישראל ואשמעינן שמואל הדום גדול דאפילו הכי אינו חייבים במטטר לעמיד לבא *

הכלל

מהספרי

הבלל

העולה תמה שכתבנו שקני זקניו וקדמוני שהם ארום ועמון ומואב נכרת עליהם כרות להנחילם לישראל אלא שלא זכינו להם ואדרבה הוהרנו שלא להתנרות בהם ות"מ מהכת"ה אומרו התחכם למת לנו קנת עארנות אלו והוא דאחריכן בפרק אלו טרפות דף ס' ארסב"ל הרבה מקראות טראוין ליסרף והן גופי תורה העוים היוסבים בחגרים עד עזה מאי נפקא לן מינה מדאשכעיה אביאלך לאברהם אס משקור לי ולגיני ולנכדי אמר הכ"ה ליתו כפתורים דליסקו מעוים דהיינו פלסטים וליתו ישראל וליסקו מכפתורים ביוגא בדבר אתה אומר כי חסכוני עיר סיחון מלך האמורי הוא והוא נלחם במלך מואב מאי כ"ת דא"ל הכ"ה ליש' אל תגר את מואב אמר הכ"ה ליתו סיחון וליפוק ממוואב וליתו יסר' וליסקו חסיחון והיינו דא"ר פפא עמון ומואב טיהרו כסיחון ע"כ * נמנינו למדים דאף שהכ"ה נתן קנת ארצות לעמון ומוואב והוהרנו שלא לקחת מארנס היינו דוקא הארץ אשר היא ברשותם אך הארץ אשר לקחיה אחרים מעמון ומוואב הותר לנו לקחתה *

ובזה

יובן פסוק אחד בפרשת דברים וזה תארו ובשעיר יסבו החורים לפנים ובני עשו וירסום ויטמידום מפניהם וישבו תחתם כאשר עשה יש' לארץ ירושתו אשר נתן ה' להם * ולא ידעתי דמיון זה דכתב קרא כאשר עשה ישראל וכו' מה שייך עם הקודם דקאמר דשעיר היתה לחורים ובאו בני עשו ולקחו את שעיר מיד החורים * עוד יש לדקדק כמה שסיים הכתוב ואמר כאשר עשה ישראל לארץ ירושתו אשר נתן ה' להם וכתב הרמב"ן זל דהכונה שהכתוב אמר כי החורים שהם לאברהם יסבו בשעיר לפנים ובני עשו שהם זרע אברהם ירשו אותם ויסבו תחתם במעשה גם שהחורים היו עם רב בארנס ועשו בא לגור עם ונתחוק עליהם כאשר עשה ישראל ליתר הגוים אשר נתן ה' להם בכחו הנדול ע"כ * והנה לפי דברי הרב זל עיקר הכתוב בא לומר דכי היכי דישראל כבשו א' עממין בדרך גם עם לקח את שעיר מיד החורים בדרך גם * ולא ידעתי לזוהי תכלית הורה לנו הכתוב דלקיחת עשו את שעיר מיד החורים היה בדרך גם ולא בדרך טבע *

ונראה

לי דזה יובן עם מאי דאמרי' בפרק אלו טרפות דרב אמר עוים מתיתן באו וטניא נמי הכי עוים מתיתן באו ופרש"י מתיתן חלפינו בן עשו וכ"כ הרמב"ן ומתיון הוא זרע אברהם כדכתוב בה אמר ה' בצלות האין חמה בתיון ופרש"י עם כנע' דלמ' ד' עוים מתיתן באו מאי דאויטריד קרא לומר והעוים היוסבים בחגרים עד עזה כפתורים היוגא' כו' שטמידום ויסבו תחתם הוא משום דאזרחינהו לישראל שלא להתנרות בפני עשו אמר רחמנא ליתו כפתורים דליסקו מעוים שהם זרע ארום וליתו ישראל וליסקו מכפתורים ע"כ וכ"כ הרמב"ן בפ"י התורה יג"ל שקנת מוארץ ארום נטירה ע"כ כפתורי' וכן קנת מוארץ מואב נטהרה ע"כ סיחון כדכתיב כי חסכוני עיר סיחון מלך מואב היא והוא נלחם במלך מואב * והנה בתחילה היה הפתו' ואמר אתם עובדים בניבול אחיכם בני עשו וכו' אל שתנרו גם כי ירושה לעשו נתתי את הר שעיר וחור וזה על מואב ואמר אל תגר את מואב כי לא אתן לך מארצו ירושה וכו' וכתוב רפואים יחטבו גם הם כפתורים ובשעיר יסבו החורים לפנים ובני עשו ירסום *

והנה

הרמב"ן זל כתב שארץ רפואים מתנת ה' לאב' שהרי בפרשת לך לך מנה ארץ רפואים בכלל א' עממין סכר' ה' ברית עם אברהם לתתם לזרעו אלא שקנת מוארץ רפואים לקחת מואב מיד רפואים * וכן מה שכתוב ובשעיר יסבו החורים הכונה

הכונה היא דחורים הוא היו סמוכין בפרשת לך לך בכלל הו' עממין סכרת ה' ברית עם אברהם ואף שאלו היו מתנת ה' לאברהם ואלו לא היה מואב ליקח מקנת מוארץ רפואים והיתה ביד רפואים וכן אם לא היה ליקח עשו את שעיר מיד החוי היו זוכים בכל אלו הארצות מתנת ה' לאבר' ת"מ עכשיו שהם ביד מואב ועשו כזה ה' שלא לקחת אותם ואמר אל תממה על זה וקאמר נהי דזנו ה' שלא לקחת מוארץ ארום ומוארץ מואב היינו דוקא מארנס אבל ארץ רפואים ושעיר שהיו מקודם מהכנעני וארץ כנען היא לישראל אף שלקחו קנת ארום ומואב הותר לקחת אותם מידם * לזה אמר אל יעלו דברים אלו על לבך שלא נתתי לך מארץ כנען אלא מה שהיה עכשיו בארץ כנען * ורואים לזה כאשר עשה ישראל לארץ ירושתו אשר נתן ה' להם כלומר כי היכי דישראל וכו' בארץ ירושת ארום ומואב אשר נתן ה' להם ע"כ שכלו אחרים ולקחום מידם ונטהרה קנת ארץ ארום ע"כ כפתורים וקנת ממוואב ע"כ סיחון אלמלא לא נתתי להם אלא מה שהיא עכשיו בידם אבל מה שלקחו אחרים מידם הותר להם גם בארץ א' עממין און אתם זוכים אלא בזה שהיא עכשו כל כנען אבל כמה שזכו בה ארום ומואב כאשר להם לפי פנטהרה בידם וכמו שנטהרו ארום ומואב ע"כ כפתורים וס חון וכן בני עמון נמירמו הכתוב כל זה ואמר וקדבת מול בני עמון וכו' כי לא אתן מארץ בני עמון לך ירושה ארץ רפואים מחשב אף היא כאשר עשה לבני עשו היוסבים בשעיר אשר הסמיד את החרי מפניהם וירסום וישבו תחתם עד היום הוה העוים היוסבים בחגרים עד עזה כפתורים היוגא' ס מכפתור הסמידום וישבו תחתם עד כאן * וכתב הרמב"ן שגם עמון לקח מארץ רפואים שכתבה לאברהם ונאסרה לנו לקחתה מיד עמון *

וזהו

שאמר ארץ רפואים תחב אף היא רפואים יסבו זה לפנים וכו' ויטמידום וירסום מפניהם וירסום וישבו תחתם ואנפ"כ נאסרה לכם כיון שהיא עכשו ביד עמון ואמר כאשר עשה לבני עשו היוסבים בשעיר אשר הסמיד את החרי ומכניהם ואף שהחרי הוא מתנת ה' לאברהם ת"מ כיון שלקח עשו בכר נאסרה לכם הכי נמי ארץ רפואים נאסרה לכם כיון שהיא עכשו ביד עמון אף שקודם היתה כל כנען * ואמר ואל תממה על זה לפי שכך הוא הדיון שהרי והעוים היוסבים בחגרים עד עזה כפתורים היוגא' מכפתור הסמידום וישבו תחתם ואם כן כי היכי כלתה זוכה בארץ ארום אף שהיתה שלהם מקודם לפי שעכשו מינה בידם הכי נמי אתה נאסרה בזה שהיא עכשו ביד עמון וארום אף שמתחלה היתה כל כנען *

ובזה

יובנו קנת פסוקים בתהלים מוזמר קל"ו וזה כאמר למנה מלכיו גדולים כל' ויהרבו מלכים אדירי' כל' לסיחון מלך האמורי כל' ולעגו מלך הכנען כל' ונתן ארנס לנחלה כל' נחלה לישראל שעברו כל' ע"כ ויש לדקדק בפסוקים אלו טובא חדא דמלכים אלו ואדירים אלו מאן ניכחו אם הם סיחון ועגו טובא אחריו כן לא ידעתי למה כפל הודאה זו ונתחל' הזכיר אותם במאמר סתום מלכים גדולים ומלכים אדירים ואחר כך פרט אותם לסיחון מלך האמורי ולעגו מלך הכנען * וראיתי לרש"י שנגרס מזה ואמר מלכים גדולים כאן רמז מלחמת ל"א מלכים וגם לפי פירושו יש לדקדק דלמה זה שונה המסודר הסדר ונתן בתחלה הודאה על מלחמת ל"א מלכים ואח"כ נתן הודאה על מלחמת סיחון ועגו שלא כסדרן שהרי בתחלה היתה מלחמת סיחון ועגו קודם שעברו את הירדן ומלחמת ל"א מלכים היתה אחר שעברו את הירדן * עוד יש לדקדק כמה שכל המסודר את דבריו ואמר ונתן ארנס לנחלה כל' נחלה לישראל עכ"ו

דרך הקדש דרוש שביעי

עבדו כל"ח שהרי זה שנתן בתחלה הודאה לטוב ואחר ונתן
ארגס לנחלה הכונה שנתנה נחלה לישראל עבדו ואם כן כפל
דברים הללו למה: אך עם מה שכתבנו ויתבאר סבב נבחר
שקנת מארץ אדום ועמון ומואב נטהר ע"י סיחון ועגו ובתחלה
אחר למכה מלכים גדולים ויהרגו מלכים אדירים כל"ח והיינו
על אדום ועמון ומואב ע"י סיחון ועגו שהכו אותם וזהו שאמר
לסיחון מלך האמורי ולעגו מלך הבטן כל"ח כלומר שהכה מלכי
גדולים והרג מלכים אדירים לסיחון מלך האמורי ולעגו מלך
הבטן ונתן ארגס לנחלה וקמי על ארץ מלכים גדולים ומלכים
אדירים ששם אדום ועמון ומואב שנתן ארגס לנחלה לסיחון
ולעגו ויחור ואחר שמה שנתן ארץ אדום ועמון ומואב לסיחון
ולעגו הוא כדו שהיה נחלה לישראל עבדו לפי שעל ידיהם נטהרו
ויכלו ישראל לרשת אותם שאם לא כן לא היו יכולין ישראל לרשת
ארץ אדום ועמון ומואב ובפרק הסולח אמרינו דגוי קונה
במלחמה מדאמרינו עמון ומואב טהרו בסיחון
ובזה יתבאר מאמר ה' בבראשית רבה פרשה א' סי' ב' וז'ל
ר' יאושע דסבבין בספ' ר' לוי פתח כח מעטיו הגיד
לעמו מה טעם גילה הקב"ה מה שנברא ביום שש' ומה שנברא
ביום השני מפני אומות העולם שלא יהיו מונין את יש' ואומרים
למה הלך אומה של כוזות אתם וישראל משיב' אותן ואומרים
למה הלך אומה של כוזות אתם הלא העוים היוספים בחגרים
עד עזה כשתורים היוגאים מכפתור השמידים וישבו מחתם
העולם ומולאו כל הקב"ה כשרגל נחמה לבם וכשרגל נטלה מכס
ונחמה לנו ה"ד לתת להם נחלת גוים הגיד להם את כל הדורות
ע"כ והנה הרא"ם כתב ששם שני טעמים אחד שהרי גם הם
בוזות ואם כן לא היה להם לומר אומה של כוזות אתם דמוס
כבד אל תאמר לחברך ומטום דאובח למימר בטר נבנה נבוב
וטעמא טעיה לכן אחר טעם אחר שהעולם ומולאו של הקב"ה
וכן כתב שם מהר"ם יפה ואלו נתייבב אנלי כל זה דאריך עלה
בדעת' של ישראל להנצל מן האומות שקורין אותם אומה של
בוזות במה שנס הם בוזה היא בידם דמוס סוף שארית ישראל
לא יעטו עולה ואם הגוים הם גונבים וחומסי' הותר להם לישראל
להיות כמות' ועוד דתינתן ארץ כפתורים שלקחנו אותה לפי
שהיה בוזה בידם שלקחנו מעוים שאר ארצות מי העיר להם
לישראל ויוד קשה לי דכפתורים הם פלסטים וכמו שכתב
הרמב"ם בפרשת דברים והביא ראיה מדכתיב כי שודד ה' את
פלסטים שארית אי כפתור ואין ספק שמה שהיו האומות מוניס
את ישראל לקרותם אומה של כוזות הוא לפי שלקחו ארץ כנען
ואם כן מה טענה היא לומר שנס פלסטים היא אומה של כוזות'
אטו כנען ערבים של פלסטים הם

ונראה דזה יוכן עם מה שכתב הרא"ם ז"ל דיש אנדות
חלוקות בארץ ארץ חלקו של חם נפלה או חם נפלה
בחלקו של חם דמאומה אנד' שהביא רש"י גבי וחרבון טבע שנים
נביתה מוכח דא' בחלקו של חם נפלה אך מאומה אנדה שהביא
רש"י גבי והכנעני או בארץ שהיה הולך וכובש את ארץ מורעו של
עם מוכח דא' בחלקו של חם נפלה וכתב דלמ"ד דא' בחלקו של
חם נפלה מה שאומות העולם מוניס את ישראל וקוראים אותם
לסטים שכבשתם ארץ ו עממים הדברים כפסטרן לפי שאר' היתה
עליהם שהרי בחלקו של חם נפלה אך למ"ד בחלקו של חם נפלה
מה שהאומות מוניס את ישראל וקורים אותם לסטים היינו לפי
שלא נתנו החלה הנוגע לשאר בני חם והרב ז"ל הקשה וז"ל וז"ל
בשלמא לפי לסטים אתם שלא נתת החלק המגיע לשאר בני חם
להם דין לקרותם בשם לסטים הלא לפירוש לסטים אתם
שכבשתם ארץ ו עממים שהיא שלכם למה יקראו לסטים והלא
כנען

כנען עבדו של חם היה כדכתיב וישי כנען עבד למו ומה שקנש
עבד קנה רבו ות' דעבד עבדו יהיה לאחיו כתיב וא"כ אין לנו
לכבוש מהם חלל אחיו שהחזי האחר הוא של יפת ע"כ
ולא ירדתי לסוף דעת הרב ז"ל דכי היכי דלמ"ד דא' בחלקו
של חם נפלה יש להם דין לקרותם בשם לסטים מטום
שלא נתנו החלק המגיע לשאר בני חם הכי נמי למ"ד בחלקו של
חם נפלה יש להם דין לקרותם בשם לסטים דאך דנענן עבדו
של חם הוא ומה שקנש עבד קנה רבו מ"מ הוא עבד של כל בני
חם וזכו כל בני חם במה שקנש כנען משו דמה שקנש עבד קנה
רבו ואם כן יש להם דין לקרותם בשם לסטים לפי שלא נתנו
החלק המגיע לשאר בני חם שהיה כנען עבד להם והנה מהר"ם
יפה ז"ל הקשה דאם חז' בחלקו של חם נפלה למה קוראים אותנו
לסטים לפי שלא נתנו החלק המגיע לשאר בני חם דכיון דנפלה
בחלקו של חם לא היו לסטות מה שלקחו גם חלק שאר בני חם
דכיון דכנעני' לקחום מידם המניל מידם וזכו לעמנו כדאמרינו
בפרק חלק עמון ומואב טהרו בסיחון ועמון וזכרנו הכנעניס
טהרו בסנחריבי ומיך דאך דמון הדיו כיון דבחקו של חם נפלה
ליכא גולה מכל מקור אומות העולם לא תתקדר דעתם כמשוב'
זו שיאמרו דמכל מקום גולה היא בידם שלא החזירו אבידה
לכעליה ע"כ ואלו ידעתי מה לנו חם תתקדר דעת האומות
כמטובה זו או לא כיון שכפי הדיו התשובה היא אמיתי' דהמניל
מידם וזכה מן ההקדר וזכה לעמנו האומות המונין אותנו
יחללו כדו עורס

והנראה אגלו שקושיה מהר"ם יפה ז"ל היא תירוט' של
ישראל והכי קאמר שאומות העולם מוניס את
ישראל ואומרי' אומה של כוזות אתם שכבשתם ארץ ו עממים
לפי שסוכדים שארץ ישראל בחלקו של חם נפלה והארץ היא
שלכם וישראל משיבים אותם ואומרים והלא כוזות היה בידכם
לפי שחקו של חם נפלה והכנעניס לקחוהו שלא כדיו מורעו
של חם וכי תימא עדין יקשה שיאמרו אומות העולם דלמה לא
נתנו חלק לשאר בני חם לזה משיבים ישראל דהמניל מידם וזכה
לעמנו וכדאמרינו עמון ומואב טהרו בסיחון ומשיבים ראיה
לדיון זה מדכתיב והעוים היוספים בחגרים עד עזה כפתורים
היוגאים מכפתור השמידים וישבו מחתם הוא שארץ
אדום שהיא עוים שהרי עוים מתיתן באו וכמו שכתבנו למיל
נטהרה לישראל על ידי כפתורים ואם כן כי היכי דארץ אדום
שנאסרה לנו נטהר ע"ל ידי כפתורים הכי נמי חלק שאר בני חם
נטהרה על ידי כנען ואם כן מה שאמרו במדרש הלא הכפתורי'
היוגאים מכפתור השמידים וישבו מחתם אינו לראיה על מה
שאמרו ואתם הלא כוזות היא בידכם דאם כן הוה ליה למימר
שנאמר כפתורים היוגאים מכפתור השמידים וכו' כדרכם בכל
האנדות הלא שמה שאמרו הלא כוזות היא בידכל הכיאו ראיה
לזה דפסוט הוא חללם דבחקו של חם נפלה ארץ ישראל לא טהרו
לו דכיון דכוזות' היא ביד' הותר לנו גם חלק שאר בני חם והביאו
ראיה מדכתיב כפתורים היוגאים מכפתור השמידים וישבו מחתם
והותר לנו ארץ אדום הכי נמי הותר לנו חלק שאר בני חם

בעתה אלכה ואטובה למאמר הקודם ויש לקדקק במה
סטימו ומנין שאך ח"ל כן ת"ל בארנך דמהיכא
תימי שמנות הגדקה לא תהיה נוכח בח"ל אטו מניה התלויה
בארץ היא והלא חובת הגוף היא ונתו היכי יליף לה מדכתיב
אשר ה' חלקך כותן לך ואדרבה פסטיה דקרא בארץ מירי וזכ'
דזה יוכן עם מ"מ הרמב"ם בסוף ה' שמה ויובל עלה דאזרה
דשכט לוי שלא יחללו בארץ כנען וז' לוי שאין הדברים אמורי'
אלא בארץ שכנתה עליה ברית לאברהם ליצחק וליעקב וירשנה
בניהם

בזוניה ונתחלקה להם אבל שחר כל הארצות שכובש חלק
 ממלכי ים הרי הכהנים והלוויים באותה הארצות ובביתם ככל
 ישראל ע"כ ועיין מ"ש בזה לעיל בדרך זה בדרוש א' למדנו
 מדבריו דאף לענין תרומות ומעשרות אף ח' למור שלא נכרת
 עליהם ברית לאבות העולם אם כבשם חלק ים' כדון דינו כא'
 במור מ"ת אזהרה זו דשלא יטלו הכהנים חלק בארץ אינה אלא
 ב' עמתי' שכבר עליהם ברית אבל שחר הארצות אף שכבשם
 חלק ים' כדונים נוטלים הכהנים והלוויים חלק בם והנה בתחלת
 ס' יאושע כתיב כל מקו' אשר תדרוך כף רגליכם בו לכם נתתיו
 ודרשו בספרי ת"ל ללמדך שאף ח' מסתכבטו את הארץ כל
 מה שתכבטו ח' יהיה קדש ויהיה לכם ע"כ וכפ' עקב כתיב
 לכם יהי' ללמד בנ"ש דיהיה יהיה תרומות ומעשרו' נוהגין בחל
 וכאן כתיב לכם נתתיו לו' שהיא תמנה מה' לפי שאינה מהארץ
 אשר היא ירושה לנו מאבותינו וזכה כבא לכונע הכריתת
 ונתחלה אחר תנין שעני' א' קודמין לעני' ח' ת"ל בארנך
 דעינו הארץ המיוחד' לך וחורו ואמרו ומנין שאף ח' כן כלות'
 ומנין שאף ח' נ"כ שלא נכרתה עליה ברית לאברהם כאם
 בכבש חלק ישרא' כדביע' סוסי' הדיון כן סוסי' ויטביח קודמין לשל'
 יושבי ח' דומיא' תרומות ומעשרות ת"ל אשר ה' נתן לך
 כלומר אפילו מה שאני נתון לך בתמנה גמורה דהיינו ח'
 יושביה קודמין לכאר עני' ח' וים לו' דין ארנך וסקולים הם
 ויבאו שניהם *

דרוש שמיני

במדרש מפני מה לא נכנס משה לא' כדי שיביא עמו
 לעתיד לבא דור המדבר שנאמר כי עם חלקת
 מחוקק ספון ויחא ראשו עם מה טעם עם חלקה מחוקק ספון
 תמוס ויחא ראשו עם ע"כ *

בזרעת

זאת לעיני כל הקהל מעלת א' כי רבה היא באמת
 אחרו כל המרבה לספר בטובה מנרעות נאן
 ובבר האריך הרמב"ן ז"ל בפירו' התורה אחר מר טהטנת הטלמות
 הנפשי' דהיינו לעבוד את ה' ולדבקה בו אינו כי אם בא' לפי
 טאיכה תחת טר אלא מוסנחת ממנו יתברך עיני ה' אלהיך בה
 דורש אותה תמיד * ואשכחן לרז' דאחרו דזכותא דא' מנא'
 ונחלל לבטל ינ' הר דע' כדגרסינן בסוניה פ"ח דערבין וזה
 שריה * ועשו בני הגולה הבאים מן הפני סוכו' ויטבו בסוכות
 כי לא עשו מתי' ויהושו' בן נון ובאר אפטר בא דור ולא עשו
 סוכות עד טבא עורא חלל דבטו רחמי על ישרא' דע' ובטליה
 ואנן זכותא עלייהו כי סוכה והיינו דקא קפיד קרא' עליוה'
 דיהושע דככל דזכותא כתיב יהושע והכא כתיב יוסע בשלמא
 משה לא בעא רחמי דלא הו' זכותא דא' אלא יהושע דהו' ז'
 זכותא דא' אחאי לא בעא רחמי על ישרא' דע' ובטליה ע"כ *

ובנה

יובן מאמר הכתוב כי ארכי מת בארץ הזאת איני
 עובר את הירדן וכו' הסתרו לכם פן תטבחו את
 ברית ה' אלהיכם אשר כרת עמכם ועסיתם לכם פסל ונומר *
 דיש לדקדק באומרו כי ארכי מת דא' הוא נתינת טעם למה
 שרונה להזכירם שלא יעברו על והלא אף אלו היה חי אלק שנים
 בדיון הוא שיהיה על מנת ה' וכבר הרנישו בזה המפרשים
 ומירנו יע"ס * אך לפי דרכינו הדברים כפסטרן שרמו להם משה
 שזה שאנו מחלה אחסם שלא תעשו לכם תמונת כל סתל היינו
 עשוי' ארכי מת בארץ הזאת אינן עובדי' את הירדן ואין אנו יכול
 לבטל ישרא' דע' לפי שאין לו זכותא דא' שאם אני הייתי עובר
 את הירדן לא הייתי בריך' לומר לכם שלא תעברו על לפי שהייתי
 מסטל ישרא' דע' בדרך טעמו בימי עורא * ודרך אנכ הנה
 באתי

ועל פי הקדמתנו נתנה דאם ליישב מאמר הפונה קדים *
 ויש לדקדק בו דא'ך תלוי מיתת משה רבינו בח' עם
 מה שכאום דור המדבר לע"ב שאם הכונה היה דאנכ טיקוס
 משה בזמן התחייה יקום גם כן דור המדבר שהם קבורים אגלו
 דבר זה רחוק בעיני שאם הטע קבור אגל נדוק כבסיבת תחיית
 הגדיק שחיה גם כן הרשע : ועוד שהרי כנינו בפרק חלק
 דמרנלי' אין להם חלק לע"ב וכן איכא מאן דאמר התם דעת
 קרח אין להם חלק לע"ב הרי שאף שהם קבורים אגל משה
 מכל תקום אינם באים לע"ב ואם כן אם דור המדבר אינם
 כדאים מנד ענמם מאי אהניא להו מה שקבורי' אגל משה רבינו *
 ואם הכונה דבזמן התחייה יתפלל עליהם משה אף שיכנס לא'
 ויקבר עם יכול להתפלל עליהם שיחיו בזמן התחייה דתפלת משה
 רבינו כשעת מסוף העולם ועד סופו *

ויראה

דזה יובן עם מאי דאמרינן בפ' דנדרים האומר
 לחברו קונס לביתך שאני נכנס וסדך שאני לוקח
 מת או שמכרו לאחר מיתר קונס לבית זה שאני נכנס כדה ו'
 שאני לוקח מת או שמכרו לאחר אסור * וכשב הר"ן ז"ל וכו' וכו'
 יודע דכי היכי דבית זה חמור מביתך לענין מכרו לאחר הכי
 כמי ביתך חמור מבית זה לענין נפילה דאם אחר ביתך שאני
 נכנס ונפל וביאו אסור ליכנס בו דכל שהוא ביתך מטמע ואם
 אחר בית זה ונפל אצ"פ שחוד ובנאו מות' בו כדיון דנפל אודא
 ליה עכ"ל * וראיתי להרשב"א בחדושו' לניסוח פדק המביא
 ענין אה' דאמרינו ע"מ שלא תלכי לבית אביך לעולם אין זה
 כריתות שהקט' דאמאי לא הוי כריתות והא קי"ל דאם מכדן
 האב או שמת מיתר ליכנס בהם וכדאמרינו כנדרים * ומירן
 דלאו דוקא קט' לטון זה דעל מנת שלא תלכי לבית אביך אלא
 מירי

דרך הקדש דרוש שמיני

אומרם חלמלא היה משה נכנס לא"י לא היה נחרב ב"ה ולא היה אומה ולטון טולטת בנו כלומר שאם היה משה נכנס לא"י היה מבטל יגרא דע"ז לפי שהיה לו זכותא דא"י וכיון שהיה מבטל יגרא דע"ז לא היה נחרב הבית ולא גלינו מארצנו.

וזהו כונת המדרש שהתחלנו משני מה לא נכנס משה לא"י כדי שיבא עמו דור המדבר כלומר שאין דור המדבר באים לעמיד לבא אלא בטענת למנוחה זו אינם באים אבל באים למנוחה אחרת כלומר שיחרב ב"ה ויבנה עוד וכו' מקיים הקב"ה שבועתו שנשבע אם יבואו אל מנוחתי וחלמלא היה משה נכנס לא"י היה מבטל יגרא דע"ז ולא היה נחרב הבית ואם כן לא היה דור המדבר באים לעמיד לבא מפני הטבעה שנשבע הקב"ה אם יבואו אל מנוחתי אבל עכשו שלא נכנס לא"י וגרמו הטעות מנחרב הבית לפי זה כשיבנה ב"ה באים דור המדבר בטענה דלמנוחה זו אינם באים אבל באים הם למנוחה אחרת.

וזהו יובן מאי דאמרינן במדרש שלאחר שמת מרע"ה מלאו הקב"ה ליהושע שהיה יוסב ויבנה אחר לו ובי לבדך מת והלא לי מת שמיום שמת אבל לפני שנאמר ויקרא ה' נבואות לבני ולמספר ע"כ. ויש לדקדק דעה שייבנות ים כתיבת משה רבינו עם קרא דויקרא ה' נבואות לבני ולמספר דמיירי בחרבן בית המקדש. וגם מה שהקדמנו הדברי' כפסוק דעיקר מיתת משה רבינו היה לסיבה שיחרב ב"ה וזהו אומרו שמיום שמת אבל לפני שנאמר ויקרא ה' נבואות לבני ולמספר כלומר מיום שמת כבר ידעתי בשמיר בית המקדש ליחרב שבטביל זאת הסיבה נגזר עליו שימות במדבר וכמו שכתבנו.

וזהו כונת ד"ל כמה נאמר חטברה נא ואדראה את הארץ הטובה אחר הקב"ה למשה משה אם יש חטברה נא אין כאן שלח נא ואם יש שלח נא אין כאן חטברה נא ע"כ. והלכריס תמזיהם לד"ק תלוי זה בזה. ולפי מה שכתבנו נראה שאמר לו ה' אם יש חטברה נא אין כאן שלח נא לפי שאם משה רבינו עובר הוא מבטל יגרא דע"ז לפי שיש בידו זכותא דא"י וכיון שמבטל יגרא דע"ז אינו נחרב הבית ואם כן אין כאן שלח נא לפי שאינם באים לעמיד לבא מפני הטבעה שנשבע אם יבואו אל מנוחתי. וזוהו יובן מאי דאמרינן בפרק חלק מאמר ר"ב בכה תבכה בלילה אחר רבא אמר רבי יוחנן על עסקי לילה שנא' ומטא כל העדה ויתנו את קולם ויבכו העם כליליה הוא אמר להם הקב"ה לישראל אותו היום ערב תטעה בארץ היה אתם בכיתם בכיה של חנם ואינו חקבע לכם ככיה כל דורות ע"כ. והרמב"ן בפירושו התורה תמה על מאמר זה וכמה ולא ידעתי מאיזה רמז נספר' הוי"ו זה אבל מקרא מלא הוא וימאסו בארץ חמדה ולא האמינו לדברו וירגנו באהליהם ולא שמעו בקול ה' ויבא ידו להם בו ולהפיל זרעם בנוים ולזרותם בארצות ארצו ודרש זה מספוק וטפסם אשר אחרתם לבו ויהיה ככא עת שקודתם בו אפי' סוקד מון אבות על בנים והבאתי אותם עמה טידעו את הארץ ידיעה בלבד אבל לא שירטו אותה לדורות ע"כ. והג"ך רואה כמה יש מהדוחק בפירושו זה שאם נאמר שבעון דור המדבר נחרב הבית נחלא טהסם סוקד עון אבות על בנים חטילו אחר כמה דורות וזה לא תזינו אל דוקא עד דור רביעי וכדכתיב סוקד עון אבות על בנים על שלשים ועל רביעים. אך כפי מה שכתבנו הדברי' בפסוק שבין שבטביל מהשכחו באותה לילה נגזר עליהם שלא יבאו למנוחת ה' והתקיון הוא שיחרב הבית ומשני זה מת משה רבינו במדבר כדי שיחרב הבית וכו' יש התר לכבושת הטם שנשבע אם יבואו אל מנוחתי שנאמר למנוחה זו אינם באים אבל הם באים למנוחה אחרת פסיר קאמר ה' הם פכו בכיה

ויירי באומר לה שלא תלכו לבית זה דחילו מכרו האב או מת אסורה ליכנס. והוקשה לו דאכתי אפשר דכפל הבית בחייה וכו' כדמות. ותיקן דאע"פ שנשבר הבית לא חמרינן בכי הא נפל אודא ליה דהתם נבי סוכר חמרינן נפל אודא ליה דלדורה טכרו ולא ליראות בו בחרבנו אבל הכא נבי איסור חף בקרקעו אסור ליכנס דחילו דריסת הדגל אסר עליה הבית שיהיה הבית כמות שהיה בטענת תנאו או שנפל לאחר מכאן לעולם אסור בו טכניס קרקע אסר עליה והארץ לעולם עומדת ע"כ. נחלא דהרשב"א פליגי עליה דהר"ן דלהר"ן בכית זה כיון שנפל אודא ליה ותוחר ליכנס בו ולהרשב"א חף בכית זה אם נפל אסור ליכנס בו והרישב"א בחדושו דהר"ן דברי הרשב"א דס"ל דאם נפל עומר ליכנס בו והביא רמיה ממאי דאמרינן במדרש קהלת אם יבואו אל מנוחתי למנוחה זו אינם באים אבל באים הם למנוחה אחרת א"ר יהודה בטם רובא מטל לחך טכעם על בנו ודחשו והזיאו חן לפלטיין טלו וכטבע שלא יכנס בנו לפלטיין מה עשה היטה כנויה וסמרה וחור וכנאה והכניסו כנאה מכניס בנו ומקיים שבועתו ע"כ. והנה פני סדרת הרישב"א חטילו באומר קונם לביתך אם נפל ובנאו מותר ליכנס בו טהרי אין חילוק בין אומר קונם לביתך לאומר קונם לבית דככולם מת או טמכרו מותר ואם נפל אליבא דהר"ן אסור ליכנס בו דכיון דקאמר ביתי כל שהוא ביתו אסור ויש בזה ארבות דברים לא עת האשף. הכלל העולה דלהרשב"א האומר קונם לביתך או לביתו סאתה נכנס אם נפל מותר ליכנס בו ומטע' זה באים דור המדבר לעמיד לבא מטום נחרב הבית וה' נשבע אם יבואו אל מנוחתי והכונה היא למנוחה זו אינם באין אבל באים למנוחה אחרת. אך אם לא היה נחרב בית המקדש לא היו יכולים לבא לעמיד לבא מפני הטבעה שנשבע ה'.

עוד נקדים דאמרינן במדרש חלמלא היה משה רבינו נכנס לא"י לא היה נחרב בית המקדש ולא הייתה אומה ולטון טולטת בישראל ע"כ. ויש לדקדק מה שכתוב ים כתיבת מרע"ה לא"י עם חרבן הבית. ומזקנים איתבונן שאתרו שלא היה טולטת חויב במעשה ידיו וכמו שאמרו ר"ל בפ"ק דטוטה דרש רב חנינא בר שפא מאי דכתיב רננו גדיקים ב' ליטרים נאווה תהלה אל מתיקרו נאווה תהלה אלה נהה תהלה זה דוד ומשה שלא שלטו ביניהם במעשה ידיהם וה"ל טבעו בארץ שפיריה דאמר מר מטעבה ב"ה ראשון נכנו אהל מועד קרסיו קרסיו בריחוי ועמודיו ואדניו ע"כ. ומיחו עדין ים לדקדק כפי דרך זה דאין יחוייב שאם משה היה נכנס לא"י שהיה בונה ב"ה מכך ומיד והלא תטעה שנכנסו לא"י עד שנכנה הבית עברו יותר מארבע מאות שנה עד אשר הניח ה' את כל ישראל מאויביהם. ואולי יאמרו שאם משה היה נכנס לא"י היה מודרו הרבה והיה כוכס את כל האומות מכך ומיד. עוד יש לדקדק שלא הייתה אומה ולטון טולטת בישראל מנ"ל דאף דניחא שלא הייתה טולטת יד האויב במיתת ידיו אפשר שהיה נטבע בארץ דומיא דשערים דדוד שלא שלטה יד האויב במעשה ידיו וטנוי נכניאויס טבעו בארץ שערים וכלטו האומות בישראל.

אמנם לפי דרכינו יבא על כנון שפיר נחלאר שאם מרע"ה היה נכנס לא"י היה מבטל יגרא דע"ז. והדבר ידוע פי מה שנסר חרבן ב"ה ונלוות בא לעולם שנלנו מארצנו היה פשוט ודכתיב כי קצר המצב מהשתרע. ובפ"ה דשבת אר"י אמר רב חלמלא לא קבל דור לשון הרע לא נחלקה מלכות בית דוד ולא עברו ישראל על ולא גלינו מארצנו כלומר כי בסופת שנחלקה מלכות כי ח דוד עברו ישראל על דהיינו העלולים שהעמיד ירביסם וכטפת העגלים גלינו מארצנו. וזהו כונת אומרם

על חנם אלו הקבע להם צבוח לדורות כלומר טעמבילס יחד
 בית המקדש כדי שיבאו לעתיד לבא .
וזהו כונת דול באומר אנברה נח אחר הקב"ה למטה שמי
 טעמבילס טעמבילס טעמבילס לאחד את ישראל וטעמבילס
 טלח תעבור את הירדן לבטל שתייהן חי איפטר אם תרצה מאחד
 חני את ישראל ותעבור את הירדן כיון שטעמבילס כן אחר מאה
 במטה ימותו ואל תאחד נפש אחת מישראל ע"כ . ויש לדקדק
 דלודך תלוי זה בזה דקאמר לבטל שתייהן חי איפטר ואחת מהם
 איפטר להטבטל ובחר מטה רבינו שמתבטל מה טעמבילס ה'
 לאחד את ישראל ומה טעמבילס טלח יעבור את הירדן שיתקיים
 אך לפי מה שכתבנו נראה דמה טעמבילס לאחד את ישראל היינו
 טלח יבאו לעתיד לבא דלטון חבידה גודק על זה וכדאמרנו
 בפרק חלק עדת קרח חין להם חלק לעולם הבא שנאמר ויאבדו
 מתוך הקהל ובפ"ג דמכות אמרנו אחר רב מסתפינא מהאי
 קרא ולאבדתם בגוים וכו' הרי טלטון חבידה נאמר על דבר
 שאין לו תיקון עוד . ועל זה אחר הסם למטה אנו טעמבילס
 לאחד את ישראל דהיינו טלח יבאו לעתיד וכדכתיב אחר טעמבילס
 באפי אם יבואו א' מנוחתי ואני טעמבילס טלח תעבור את הירדן
 לבטל שתייהן חי לפי שאם אחת עובר אתה טעמבילס יבא דע'
 ואין ב' נחרב וכמנא טדור המדבר חנים באים לעתיד לבא
 לפי שאין טום פתח לשכונת ה' טעמבילס אם יבואו אל מנוחתי
 אם חין בית המקדש חרב וחורו וכננה אם תרצה יאבדו ישראל
 ואחיה עובר את הירדן טלח אחיה עובר מוכרח הוא טעמבילס
 ישראל ומטה רבינו בחר כמה טעמבילס ה' טלח יכנס לארץ
 שמתקיים טעמבילס זו ולא תאחד נפש אחת מישראל ומכיון שמה
 חינו נכנס לאלו חינו מתבטל יבא דע' ובית המקדש נחרב ואו
 לא תאחד נפש אחת מישראל וכולם באים לעתיד לבא לפי שיש
 פתח לשכונת ה' לימר למנוחה זו חנים באים אבל באים הם
 למנוחה אחרת : הכלל העולה ממה שכתבנו טעמבילס מיתת מטה
 במדבר היה כדי שיחדר בית המקדש ועו' זה באים דור המדבר
 לעתיד לבא לפי שיש התר לשכונת ה' טעמבילס אם יבואו אל
 מנוחתי ואמרנו דלמנוחה זו חנים באים אבל באים הם למנוח'
 אחרת וכהריטב"א דלית ליה דאף באומר קונם ביתך או ביתי
 אם נפל הותר לו להכנס בה ולא חל האיכור אלף באותו כנון
 דוקא .

ובזה יוכנו קנת פסוקי השרה נחית פחדך עם זו נאלת
 נהלת בעוד א' כזה קדש טעמו עמים ירננון חיל אלו
 יושבי פלסט או נכחלו אלופי אדום חילי מואב יאחזמו רעד וכו'
 תביאמו ותטעמו בהר נחלתך חכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה'
 כוננו ודיך כו' . וראיתי לרז"ל שאמר תביאמו ותטעמו נתבא
 מטה טלח יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאמו ותטעמו ע"כ וכבר
 הביא רמז אנדה זו בפירוט התורה . ולא ידעתי לאיזה תכלית
 נתבא מטה רבינו נבואה זו שהרי נבי עתה תראה אחר אע"פ
 לפרעה שדרסו רבותי אל פתלחת פרעה אתה רואה ואין אתה
 רואה שפלתח ל"א תלכיס כתבו המפרשים טלח נב שהגזירה
 יתה פטביל מי תריבה ת"מ בטביל מה שהקשה לרבר ואמר
 למה הרעות נלה למטה מה שיהיה בעת ד כדי שיטעור וכדרך
 מה שאמר ה' לאברהם ידוע תדע כי גר יהיה ורעד בארץ לא
 להם ולחוקיה אחר לו ה' הנה ימים באים וגומר ומפניך אשר
 מוליד יקחו והיו כרמים כהיכל מלך ככל שאף שכל הדברים
 פללו היה בעון כפסול טמאם מכל חקום לאברהם וחוקיה היה לגעורם
 בהודעה הלזו כפסול טמאם וכמו שהארץ בזה מהר"ט יפה
 יע"ט . ואם כן הדבר תימה דלמה חזר ה' והודיעו דבר זה מאמר
 שכבר ידע מטה רבינו כל זה . ועוד כי לא חנינו למטה כחן

ואני תימה פזה דנסי טאנו חוכרחים לימר דקודם נאמר
 אל תגר את מואב מטה שנאמר צרור את המדינים
 שהרי דרשו דול עתה ילכבו הקהל מלמד טלח היה מתיירא כלק
 אלף מלחיה בטלמא טלח היו מותרים אלף פאנגריא וקרא
 דמדון אחר מעשה דכלק היה וא"כ עכ"ל דמה דאמרנו לפי שגא
 מטה ק"ו כו' לאו דוקא אלף לפי טעמבילס מטה לעשות ק"ו לפי
 הקדים ה' וא"ל אל תגר את מואב ונאמר לו קודם מעשה דכלק
 אבל מכל' למכילתא טעמבילס ומיד נאצרה אזהרה זו דאדו' ומואב
 שהרי כפי דברי הרב טעמו עמים ירננון היה טעמבילס ומואב
 חמזרים טעמו להם כל חיות האמות והמופתים . וא"כ פתח
 נאמר טעמבילס עמים ונכחלו אלופי אדום ואלו מואב נאמר
 אזהרות אלו וע"כ אזהרות אלו דאדום ומואב לא היו אלף בטנת
 הארבעים שהרי באזהרת אדום כתיב כי ה' אלקיך ברכך בכל
 קעטה יריך כו' זה ארבעים שנה ה' אלקיך עמך לא הסרת דברי

על חנם אלו הקבע להם צבוח לדורות כלומר טעמבילס יחד
 בית המקדש כדי שיבאו לעתיד לבא .
וזהו כונת דול באומר אנברה נח אחר הקב"ה למטה שמי
 טעמבילס טעמבילס טעמבילס לאחד את ישראל וטעמבילס
 טלח תעבור את הירדן לבטל שתייהן חי איפטר אם תרצה מאחד
 חני את ישראל ותעבור את הירדן כיון שטעמבילס כן אחר מאה
 במטה ימותו ואל תאחד נפש אחת מישראל ע"כ . ויש לדקדק
 דלודך תלוי זה בזה דקאמר לבטל שתייהן חי איפטר ואחת מהם
 איפטר להטבטל ובחר מטה רבינו שמתבטל מה טעמבילס ה'
 לאחד את ישראל ומה טעמבילס טלח יעבור את הירדן שיתקיים
 אך לפי מה שכתבנו נראה דמה טעמבילס לאחד את ישראל היינו
 טלח יבאו לעתיד לבא דלטון חבידה גודק על זה וכדאמרנו
 בפרק חלק עדת קרח חין להם חלק לעולם הבא שנאמר ויאבדו
 מתוך הקהל ובפ"ג דמכות אמרנו אחר רב מסתפינא מהאי
 קרא ולאבדתם בגוים וכו' הרי טלטון חבידה נאמר על דבר
 שאין לו תיקון עוד . ועל זה אחר הסם למטה אנו טעמבילס
 לאחד את ישראל דהיינו טלח יבאו לעתיד וכדכתיב אחר טעמבילס
 באפי אם יבואו א' מנוחתי ואני טעמבילס טלח תעבור את הירדן
 לבטל שתייהן חי לפי שאם אחת עובר אתה טעמבילס יבא דע'
 ואין ב' נחרב וכמנא טדור המדבר חנים באים לעתיד לבא
 לפי שאין טום פתח לשכונת ה' טעמבילס אם יבואו אל מנוחתי
 אם חין בית המקדש חרב וחורו וכננה אם תרצה יאבדו ישראל
 ואחיה עובר את הירדן טלח אחיה עובר מוכרח הוא טעמבילס
 ישראל ומטה רבינו בחר כמה טעמבילס ה' טלח יכנס לארץ
 שמתקיים טעמבילס זו ולא תאחד נפש אחת מישראל ומכיון שמה
 חינו נכנס לאלו חינו מתבטל יבא דע' ובית המקדש נחרב ואו
 לא תאחד נפש אחת מישראל וכולם באים לעתיד לבא לפי שיש
 פתח לשכונת ה' לימר למנוחה זו חנים באים אבל באים הם
 למנוחה אחרת : הכלל העולה ממה שכתבנו טעמבילס מיתת מטה
 במדבר היה כדי שיחדר בית המקדש ועו' זה באים דור המדבר
 לעתיד לבא לפי שיש התר לשכונת ה' טעמבילס אם יבואו אל
 מנוחתי ואמרנו דלמנוחה זו חנים באים אבל באים הם למנוח'
 אחרת וכהריטב"א דלית ליה דאף באומר קונם ביתך או ביתי
 אם נפל הותר לו להכנס בה ולא חל האיכור אלף באותו כנון
 דוקא .
ובזה יוכנו קנת פסוקי השרה נחית פחדך עם זו נאלת
 נהלת בעוד א' כזה קדש טעמו עמים ירננון חיל אלו
 יושבי פלסט או נכחלו אלופי אדום חילי מואב יאחזמו רעד וכו'
 תביאמו ותטעמו בהר נחלתך חכון לשבתך פעלת ה' מקדש ה'
 כוננו ודיך כו' . וראיתי לרז"ל שאמר תביאמו ותטעמו נתבא
 מטה טלח יכנס לארץ לכך לא נאמר תביאמו ותטעמו ע"כ וכבר
 הביא רמז אנדה זו בפירוט התורה . ולא ידעתי לאיזה תכלית
 נתבא מטה רבינו נבואה זו שהרי נבי עתה תראה אחר אע"פ
 לפרעה שדרסו רבותי אל פתלחת פרעה אתה רואה ואין אתה
 רואה שפלתח ל"א תלכיס כתבו המפרשים טלח נב שהגזירה
 יתה פטביל מי תריבה ת"מ בטביל מה שהקשה לרבר ואמר
 למה הרעות נלה למטה מה שיהיה בעת ד כדי שיטעור וכדרך
 מה שאמר ה' לאברהם ידוע תדע כי גר יהיה ורעד בארץ לא
 להם ולחוקיה אחר לו ה' הנה ימים באים וגומר ומפניך אשר
 מוליד יקחו והיו כרמים כהיכל מלך ככל שאף שכל הדברים
 פללו היה בעון כפסול טמאם מכל חקום לאברהם וחוקיה היה לגעורם
 בהודעה הלזו כפסול טמאם וכמו שהארץ בזה מהר"ט יפה
 יע"ט . ואם כן הדבר תימה דלמה חזר ה' והודיעו דבר זה מאמר
 שכבר ידע מטה רבינו כל זה . ועוד כי לא חנינו למטה כחן

דרך הקדש דרוש שמיני

שמיני שבהלכת בעוד אל נוח קדשך דהיינו בשעה שאתה היית
 רוצה להכניס לארץ שמיני עמי ורגוון דהיינו שכל האומות נרגוון
 וחור ואחר ללא מביעיה האומות שהוכסחו על הרגס' כיוון
 יאשני כנען דמסיסה שרגוון והלו משני ישראל סהרי ככר ידעו
 שכל מנחתם של ישראל היתה לכבוש ארץ עממים אלה אפי'
 האומות שהודו ישראל שלא להגדרות כס אפי' אחוזש רעד
 ואימה חיל אחו יאשני שלשת יושבי שלשת לא היה להם לירא
 משני שבושמו של אבימלך דכתיב אה תסקור לי ולגיני ולנכדי
 ואחרי בע'ק דשוטטה והוא יחל להוסיף את ישראל מיד פלסטים
 א"ר אדא בר חנינא הוהלה שבועתו של אבימלך שנאמר אה
 תסקור לי ולגיני ולנכדי ע"כ וברש"י הוהלה שבועתו של אבימלך
 בוטלה לשון לא יחל דברו לפי שהם עברו על הסבוב' תהלה ע"כ
 כנגד שקודם לכן לא היו יכולים ישראל להתגרות בפלסטים
 משני שבועתו של אבימלך ואם כן משני מה אחוז חיל ליושבי
 שלשת אלה לפי שאלו פלסטים אה כן חין לנו כוה תועלת
 ולקחו מכתפורים אחרו פלסטים אה כן חין לנו כוה תועלת
 מנפשותו של אבימלך שחם ה' ידנה להורים את ישראל ארץ
 פלסטים יבשה דכבר הוה שיבאו אחרים ויקחו את ארנגו ויחזרו
 ישראל ויקחו את ארנגו מידם ומשום הכי חיל אחו יושבי פלסטי'
 ואמר או בנהלו אלופי אדום חילי מואב אחוזש רעד כלומר
 כשראו אדום ומואב שחיל אחו פלסטי' אף שהיו בטוחי' ישראל
 לא היו יכולים להלח' במשני השבועה שנשבע אברה' לאבימלך
 אפילו הכי אחוז חיל משני שראו שה' מסבב סיבות שיזכו ישראל
 בארנג' והביא את הכפתורים דלישקו מעוים וישראל יקחו מעו'
 או בנהלו אלופי אדום וחילי מואב יאחזו רעד ואחרו גם
 עלינו תבדור כוה בזה שפך שגרו מוכסחים שאינם באים עלינו
 לפי שה' הוהירם ואחר נבי אדום אל מתגרו גם ועל מואב אחר
 אל מתגר גם מ' אשכנז טיהיה ה' מסבב סיבות שיזכו ישראל
 בארנגו שיקים אחרים שיקחו את ארנגו ויבאו ישראל ויקחו
 את ארנגו מידם כדרך שפעם הפלסטים ומשום הכי אחר או
 בנהלו אלופי אדום חילי מואב יאחזו רעד וחור ואחר נמוגו
 כל יושבי כנען שהם האומות שהיו יודעים שיקר מנחתם של
 ישראל היה עליהם לרשת את ארנג' וכונת הכתוב היא להודיע
 את ישראל ראו חבתכם לפני שחילו האומות כאינם רשאים
 להתגרות במ' חילי מסבב סיבות שתזכו בארנג' דהיינו שאני
 מקים אחרים שיבאו ויקחו את ארנג' מידם ואחרי כן תוכלו
 אהם לירש את ארנג' ומתו ככתבתי * וחור ואחר תביאום
 ותטעמו בהר נחלך כלומר נתי שבטחתינו שאף אדום ומואב
 שהוהרנו שלא להתגרות במ' מכל מקום ה' מסבב סיבות שנידע
 את ארנג' דהיינו שאני אחרים ולקוחים את ארנג' ואחר כך
 באים ישראל וזוכים בארנג' והטעם הוא לפי שכתוב כי לא אהן
 לכס מארנג' וכן כתוב כי לא אהן מארנגו וכיון שנאמר האזהרה
 בכנוי לא חל האיסור אלא בהיות תחת ידם וכדלמדינו קונס
 לבינתך שאני כנכס מת או שמכרו לאחרים מותר ליכנס בו *
 מ' ת' הוי חליה וקון בה שחם אתה אומר דכל שאז בכנוי לא חל
 האיסור אלא בהיות איתו דבר ברשות קנאסר אה כן דרטינון
 נתי בכנוי ליתר שהאומר קונס לבינתך חפילו אה נפל אסור
 ליכנס בו וכסברת הר' דלית ליה דכס' דדרטינון להיתר לוותר
 שחם מת או שמכרו לאחרים מותר ליכנס בהומו הבית הכי
 נתי דרטינון ליה לאיסורא לוותר שחם נפל וחור יבואו דאסור
 ליכנס בו דבינתך קאמר כל שהוא ביתו אסור ליכנס לביתו ואם
 כן דור המדבר אינם באים לעית לבא מוטעם שנשבע ה' ואחר
 אהם יבואו א' מנחתו ואף על פי שנאמר וחור וכנאה מכל מקום
 כל שהוא בכנוי חפילו נשכל וחור וכנאה אסור ליכנס בה *
 ליה

אוי שהיה בטחיה האומות והיו כן כתיב ונעבור דרך
 עבר מואב ויחזר חילי אל תגר את מואב ואל תאמר כס
 תלחמה * הרי סתי אזהרות אלו היו בשנת ה' * ומיאו בראה
 שיהי קוד' תטעה באב של שנת ה' סהרי כתיב ויהי כאשר תמו
 כל חגטי התלחמה למות הקרב הפס וידבר ה' חילי לאמר אתה
 עובר היום אל גבול מואב את ער ופדסי' אכל משלוח מרגלים
 ע"כ לא נאמר בפרט וידבר אלה ויאמר ללחך שכל שלטים
 ובאזהרה סנה סהרי ישראל גופים לא נחייח אליו הדבור כלשון
 זכה פנים אל פנים כו' והכי איתא בפ' זב דף קכ"א * ובאזהרה
 אדום ומואב כתיב בהו ויאמר ובראה שכל אזהרות אלו
 נאמרו בשנה ה' בשנת ה' אלא שאזהרת אדום ומואב נאמרה
 קודם ט"ב של שנת ה' ומשום הכי כתיב בהו ליטנא דויאמר אף
 אזהרת עמון נאמרה אחר ט"ב של שנת ה' שנתו כל אשני
 העלמחה למות ומשום הכי כתיב וידבר ה' * ואם כן כפי מה
 שהריב נזר דשמו עמים ירגוון היה בשנה ראשונה מה הוקס'
 להם והלא לא עליהם הולכים והלא אזהרות אלו בשנת ה'
 נאמרו ובדכתיבנא ונ"ע *

עור אנו תמים בדבר הרב דאשקרה דמלתא אחרי בקשת
 המחלה הראויים קוטיה לוכא סוה שהרי גוור דשמיני
 עמים ירגוון היה תכף ומיד שיבאו מתגרים ונעשו להם אותם
 האות' והמפאשים פסטיה דקרה לא משמע הכי דכתיב בחית
 בחסדך עם זו נאלת נהלת בעוד אל נוח קדשך נעשו עמים
 ירגוון חיל אחו יושבי פלסטי' וגו' הרי דמשמע שמהם רבינו היה
 מתבטא ואמר כסכחית בחסדך עם זו נאלת ונהלת בעוד אל
 נוח קדשך דהיינו בשעה שה' היה רוצה להכניסם לארץ ישראל
 או נעשו עמים ירגוון וקול אחו יושבי פלסטי' וננהלו אלופי אדום
 חילי מואב אחוז רעד * ועל זה הקשו במבולתא באימה טעה לא
 היה להם לירא סהרי ככר נאמרו סתי אזהרות אזהרת אדום
 ואלת מתגרי במ' ואזהרת מואב דאל מתגר בו מלחמה ותרנו משני
 האויגות וכו' ובפ' אלו טרפות עליה ס' אחריון א"ר שמעון כן
 ל'ק' הרבה מקראו טרפוין ליפקד והן הן גופי תורה העוים
 הווסבים כחגרים עד עוה מאי נפקא לן מיכה מדאשכחיה
 אבימלך לאברהם אה תסקור לי ולגיני ולנכדי אחר הקב"ה
 ליתו כפתורים ולישקו מעוים דהיינו פלסטים וליתו ישראל
 ולישקו מכתפורים כיונא בדבר אתה אומר כי חשבון עיר סיחון
 מלך האמורי הוא והוא נלח' בתלך מואב מאי נפקא מינה דאת'
 ליהו הקב"ה לישראל אל תגר את מואב אחר הקב"ה ליתי סיחון
 ליפוק ממואב וליתו ישראל ולישקו מסיחון והיינו דאמר רב
 פפא עמון ומואב טיהרו בסיחון ע"כ * ואין ספק שמה שהותרו
 ישראל ליקח ארץ מואב מיד סיחון הוא משום דכסהוהיר הקב"ה
 לישראל ואחר אל תגר את מואב הוא משום דכתיב כי לא אהן
 לך מארנגו וגבי אדום נמי כתיב כי לא אהן לכס מארנג' וקול'
 דהאות' קונס לבינתך שאני כנכס או קונס לביתו שאי אתה כנכס
 מת או שמכרו לאחרים מותר ליכנס דכל שאומר בכנוי דהיינו
 ביתך או ביתי הוא דוקא כשהבית ברשותו אבל כל שאין הבית
 ברשותו מותר ליכנס בו וכן הלא נבי אדום ומואב שמה שנאם'
 ארנג' הוא בכנוי דהיינו ארנג' וארנו כל שבאו אחרים ולקוחים
 מיד אדום ומואב הותר להם לישראל לקחת אותם וכן ארץ
 פלסטים הותר להם לישראל ליקח אותה מיד כפתורים סהרי
 שבועת אברהם חפילו היתה אה תסקור לי ולגיני ולנכדי והיינו
 שלא יעשה עמו מלחמה אבל כיון שבאו כפתורים ולקחו מעוים
 הותר לישראל ליקח מיד כפתורים מה שלקחו מעוים *

ובזה נבא לכונת הכתיבים נחית בחסדך עם זו נאלת
 נהלת בעוד אל נוח קדשך נעשו עמים ירגוון כלית'
 כהנה

לזה אחר דליתנהו להנד מילי אלא הלכתא כהרוטב"א דאסילו
 טאמר בכניו אס נפל וחזר ובנאו מותר לו להכנס באותו בית
 ולפיוכך יכולים דור המדבר לבא אף שנכבצו אס יבואו אל
 מנוחתי משום דדרסינן למנוחה זו אינם באים אכל באים הם
 למנוחה אחרת והכריחו זה משבי אמו ותשעמו ולא אחר הכילאו
 ותשעמו לומר שמרע"ה אינו נכנס ללא ועל כרחין הטעם הו"ל
 כדי שיהיה נחרב ב"ה טאם היה משה נכנס לא היה הבית נחרב
 לפי שיהיה משטל יצא דעו וכמו שכתבנו אך עכשו טאינו נכנס
 אינו משטל יצא דעו והבית נחרב ולפי זה יכולים דור המדבר
 לבא לעתיד לבא לפי שיש התר לשבועת המקום שנכבצו אס
 יבואו אל מנוחתי ודרסינן למנוחה זו אינם באים אכל באים
 הם למנוחה אחרת ואמרנו במדרש חקדש ה"כוננו וידך מקדש
 א"ל וסני נשעמו ע"ז בני אדם שלטת בהם יד האומות אבל לעתיד
 לבא טעמיד להבנות ע"ז הקב"ה אין אומה ולשון סולט בו *
 ובתכילתא והביאה דע"ז אל כפירוס התורה מקדש ה"כוננו וידך
 ה"מלך לעולם ועד חביב בית המקדש שהעולם נכבד ביד אשת
 טנאמר אף ידי יסדה ארץ ומקדש בטתי ידים ואומתי יבנה בטתי
 ידים בזמן טה" ימלך לעולם ועד לעתיד לבא שכל המלוכה שלו
 ע"כ וזה כונת הכתוב הטעם במביאמו ותשעמו בהר נחלתך
 ואינו מכניסם לארץ הוא כדי שיבואו דור המדבר מקדש ה"כוננו
 וידך טהו לעתיד לבא לפי טאם אני נכנס ללא אינם יכולים
 לבא לעתיד לבא אכל עכשו טאינו מכניסם יכולים לבא למקדש
 ה"כוננו וידך לפי שחרב הבית ויש היתר לשבועת ה"בית
 שנכבצו אס יבואו אל מנוחתי ודרסינן למנוחה זו אינם באים
 אכל באים הם למנוחה אחרת הכלל העולה מכונת הכתובים
 לומר טאף טה" דרוש הכנוי לטובתם של ישראל ודרוש מלרנס
 ומארנו דוקא כשהיא תחת רשותם אכל כשיגאה מרשות הותרה
 לישראל וכדינא דמתגיטין דקונס בייך טאינו נכנס דאס תת או
 טמכרו לאחרים טמות להכנס בה מכל מקום אינו דורש הכנוי
 לרעתם של ישראל לומר טאם נפל שיהיה אסור בו דבייך קאמר
 ובייתו הוא וכסכרת הר"ן ואס כן אינם באים דור המדבר לעתיד
 לבא מפני השבועה שנכבצו אס יבואו אל מנוחתי אלא ס"ל
 כסכרת הרוטב"א דאף טאמר בכניו אס נפל וחזר ובנאו מותר
 להכנס בו וטזה דור המדבר באים הם לעתיד לבא לפי שיש
 היתר לשבועת ה"כאמר אסר נשבעתי באפי אס יבואו אל
 מנוחתי ודרסינן למנוחה זו אינם באים אכל באים הם למנוחה
 אחרת והיתה לה' המלוכה *

דרוש תשיעי

במדרש גר ומושב אנכי עומם אס מרגו הריני גר ואס
 ללא הריני מושב ואטלנה מן הדיו טכך אחר לי
 הכ"ה לזרעך אמו את הארץ ונומר ע"כ *
בהנהגה עליון ארץ וצת חלב ודבש נבי היא לכל הארנות
 מוסקות היא כידעו מימי קדם טמכטת טאמר ה'
 לאברהם לזרעך נפמי את הארץ וזה פה אברהם והכ"ה אמרינו
 פה המוכה פירות דף ק' מתנא הלך בה לארצה ולרחבה קנה
 מקום הלוכו דר"ל ואמרנו מ"ט דר' אליעזר דכתיב קום התהלך
 בארץ לארצה ולרחבה כ"לך אתננה הרי טהונך ה' להקנות
 הארץ לאברהם בקנינים דנהיגי בין אדם לחבירו וכיון טקנאה
 בחוקה זו וזה פה אברהם ונעמית שלו * גם ככ"ה ס"ל לך פ'
 ל"ט סימן כ"ד אמרנו ויבן עם מוצה לה"ה אלעזר ג' מוצחות
 בנה וכו' ואל' לקנינה ופי' מהר"ט יפה ואל' לקנינה פירות לזכות
 שיהיה לז' קנין בארץ וטוא איתו טכנה באלוני מחרא כעאמר לו
 קום התהלך בארץ ואמתי כה' אליעזר דלין מיכה כפרק המוכר
 בידות

וזה מבואר נמי במאמר הפונה קדים וכבר הביא רמ"א הגנה
 זו כפירוש התורה והקטנה הרא"ה אל דרש"י ככח כפרס'
 לך לך גבי ויהי ריב בין רועי מקנה אברם ובין רועי מקנה לוט
 טהיו רועיו של לוט רשעים ומרעים כטדות אחרים ורועי אברם
 מוכיחים אותם על הנול והס אומרי' ניתנה הארץ לאברהם ולו
 אין יורש ולוט יורשו ואין זה גזל והכבוד אומר והכנעני או
 בארץ ולא וזה פה אברהם עדין ע"כ * מטמע שכל זמן טהכנעני
 בארץ אינו זוכה בה ליטול אותה מן הדיו * ופירך דטאני הפס
 טבהותה טעה לא היה לו זרע וה' אמר לו לזרעך אמן וכל זמן
 טכבר היה לו זרע הכנעני והפרייו הוטב בה מתהלתה וזכר כה
 ויחר מאברהם טרונה לזכות בה עתה מחר זרעו אכל עכשו
 טכבר נולד לו זרע וכבר וזה פה אע"פ טהכנעני והפרייו קיים
 יכול ליטול אותה מהדיו ומכל מקום לא נחה דעתו של הרב
 כפירוק זה וכתב דמלשון בראשית דבה דגבי הכנעני והפרייו
 לא מטמע כן עכ"פ * והדיו עמו במה טלא נחה דעתו כפ' דולו
 מוסים דבראשית דבה פרשה מ"א סימן ו' אמרינו אחר להס ה'
 כך אמרתי לו לזרעך נתתי את הארץ הוואת איתמי לכסית עקרון
 ז' עמחין מתיכה והכנעני והפרייו או יוטב בארץ עד עכשו
 מתבקש להס זכות בארץ ע"כ * מטמע דעיקר הדבר תלוי במה
 שיפירו ז' עמחין מתיכה ואס כז הדרא קושיין לדוכחו דהיכי
 קאמר אברהם ואס לאו הריני מושב ואטלנה מהדיו והלא כל
 זמן טלא נעקרו ז' עמחים לא וזה עדין בא"ל והרא"ה לא מירך
 כלום לקושימו ומהר"ט יפה כדחק הרבה בוה יע"ט *

ול יראה דזה וכו' עם מאי דאמרי' בפ"ק דראש השנה פלה
 ז' בטו מינה כפרייה מרב כהנא עומר טההרדובי וטראל
 בכניסתם לארץ מדינן הקריבוהו אס מאמר דעיל ליש ביד
 נכרי קריבם אחר קתמנא ולא קניד נכרי אלא דלא עייל עליה
 בידות

דרך הקדש דרוש תשיעי

ולרעהה קנה מקום הלבוש מ'ס דבתי קום התהלך בארץ לארבע
ולרעהה כי לך תננה ע"כ הרי דם'ל דמאי דקאמר ליה רחמנא
לארבעה קום התהלך בארץ מטעם חזקה ננעו בה כדכתיבנה
לעיל ואם כן אכרהם דקנה בחזקה על כרחין לומר דמותר
טעה וכה כה

ורבי אמרינן בירושלמי פ"ב דחלה עלה דמתי' דפירות
חונה לארץ שנכנסו לארץ ר' אליעזר כוטר ור' עקיבא
מחייב אמרינן מאי טעמא דר"ח מלחם הארץ ולא לחם של חונה
לארץ מ'ט דרבי עקיבא חל הארץ אשר חבי מביא אמתם טמא
טמא אמת חייבין בין בפירות הארץ בין בפירות חונה לארץ
ואמרינן דהטיב רבי עקיבא חל ר"ח חל חמה מודה לי בטעם
שנכנסו ישראל לארץ ומגאו בנקות וקמחין טמא חייבין בחלה
ולאו גדולי פטור ניבחו ואמר ר' יוסי משהני איך רבי עקיבא
מתיב את רבי אליעזר משן עד טמא כנסו לה למפרע ירשו
דאמר רב הונא כה"ר טמאל בר נתון לורעד חזן אין מביא
כחו חלה לורעד נפתי כבר נפתי ואמרינן וי' התם דאף ר"ח
מודה לר' עקיבא בבנקות וקמחין טמא ישראל ככניסת לארץ
שכלל הולך אחר הקדמות ע"כ הרי דם'ל א"ר טמאל וכו' בארץ
מטעה שמתנה הארץ לאכרהם

וכי תימא לפי מה שכתבנו בטעם המוספות דאף דאז מוחזקם
היא מאבותיהם מ'ס לו במה שורע אם כן מה החמה
ד' יוסי על ר' עקיבא מטיגמא דעד טמא כנסו ירשו מרב' מקום
אכתי יס לנוי במה שורע • הא ל'ק כלל מסוס דנבי חלה לא
איכפת לן אם היא של נוי או לא דהא תנן פ"ה דחלה נוי שנתן
וחנה לישראל עד טמא נלגל חייב ומשגלגל כטור הרי טמא
שהקמח היא של נוי מאחר טמא לישראל קולם נלגול חייבת ורבי
אליעזר פוטר פירות ח'ל טמא לארץ אף טהיה הנגול בארץ
מאחר טהיו גדולי פטור דהיינו שגורעו בח'ל ועל זה הטיב לו
דבי עקיבא מקמחין טמא ישראל ככניסתם לארץ טחיבין אף
דכו גדולי פטור טהרי כגורעו מדין לא וכו' ישראל בארץ וח'ב
חטיבו גדולי פטור ואפ"ה חייבין בחלה מאחר טהנגול או קודם
שנים למר כדאית ליה ולמר כדאית ליה היה לאחר טמא ישראל
לארץ ואם כן הוי כמו פירות ח'ל טמא לארץ ועל זה המה רבי
יוסי ואמר דלא דמי נלגול מטום דהתם לא חטיבו גדולי פטור
מטום דאז מוחזקת היא בוי ישראל דירושא היא להם מאבותיהם
והרי זה הנוי שנתן מתנה קמח לישראל ונגלגל ישראל דחייב
בחלה •

ורבא דכתב הרמב"ם בפ"ה מהלכות מעשר כני מה שנטעם
כותים עד טמא כחו אבותיו פטור ע"כ לאו מטום
ד' קודם טמא ישראל לארץ לא וכו' בה דהא טעם זה אינו מעלה
זמוריד כלל דהא קול דערלה בח'ל הלבנה למטה מסיני ונבי
ערלה חין חילוק בין נטעה נוי לנטעה ישראל וכמבואר • ואם
ב'ן אף דנימא דישאל קודם כניסתם לארץ לא זכה בה וכו' ל'
חטיבא מ'ט מה שנטעו כותים עד טמא כחו אבותיו לארץ אמאי
פטור וכו' נדע תמ' ינטע נוי בח'ל דאסור מהלכה למטה מסיני
חלה דמאי דקתא טעמא אמריבא איכא דכתיב כי טמא א' הארץ
זכניתם וגו' ויראת הכתוב היא טמא הנטיעה אחר הביאה וכדא'
פ"כ ובידועלמי יע"ש • באופן שמתדכו טמא קודם שנכנסו לארץ
אזו בה מטום דירושא היא להם מאבותיהם והיי אמרינן בפרק
אם נורלין עלה קוט דבנות גלפחד נטלו חלק אביהם טהיה בכור
איה לו טני חלקים בככסי אשר וקפסו ואמאי דמאי הוא ואין
הכבוד נוסב בראוי בכמוהו ויתרנו אז מוחזקת היא ושקפו
דמתנא שטמא קמח ח'ל אומר יודע ה' מה שנטעו שנטעו
גלפחד וירשות הן חלה לא היה יודע אם נטעו חלק בכורה אם
לא

כיד נכרי ע"כ • והמוספות הקבו עם קדוכם אחר רחמנא ולא
קביר נכרי ואע"ג דירושא היא להם מאבותיהם כדאיתא בפ"ו
דאחר רחמנא ואמריהם שטרפון באם מכדי ירושה היא להם
מאבותיהם ואין אדם אוסר דבר שאינו שלו מ'ט יס להם במה
שורע ומכל מקום דייק התם שטום אסרות שמדורות
ראשונים ע"כ • והנה סיוס דברי המוספות הללו שכתבנו ומ'ט
דייק התם שטום אסרות שמדורות ראשונים הם שמוס
וחתומים דמלכד שהדברים מנד ענמס אין להם מוכן גם עס
זה שחלקו בין קרקע ענמא למ' שורע בו אין לדברי הללו קשר
כלל דהתם בנמא הכי אמרינן ישראל שוקף לבנה להסתחות
לה זכה נוי והסתחות לה אסרה מדאמר רחמנא ואמריהם
מ'טפון באם מכדי ירושה היא להם מאבותיהם ואין אדם אוסר
דבר שאינו שלו ואי מטום הנך דמעיקרא ופירש רש"י ואי מטום
אסרות דמעיקרא הוי קודם שנתנו לאכרהם בטמאל בעלמא
סני לקו ופירש רש"י מכדי ע"ל טל נכרי בטמאל סני ליה וק"ל
ככרי מטמל ע"ל על כרחו ליפסינהו לנכדים דליבטיבינהו חלה
מדפלו ישראל לענל גלי אדעתיהו דנימא להו בע"ז וכו' אמי
נוי ופלו לה טליחותיהו עביד הלכך הוה ליה ע"ל טל ישראל
ואינה בטילה עולמית ע"כ וא"כ מה היא כוכת המוס' במה
שכתבו ומ'ט דייק התם שפיר וכו' •

והנראה אנלי הוא דעיקר הגירסא היא ומ'ט דחי התם
שפיר וכו' והכונה שהוקשה להם דלפי מה
שתרנו דמ'ט יס לו במה שורע היכי יליף התם דישאל שוקף
לבנה להסתחות לה זכה נוי והסתחות לה דאסרה מדאמר רחמנ'
ואמריהם שטרפון באם מכדי ירושה היא להם מאבותיהם אימא
דמאי דאמר רחמנא הוה מטום דים לנוי במה שורע ואם זה
בטע ארין ועבדו אסרו לפי טהוא שלו דומיא דעומר דאם
הבוא טליס ביד נוי קרינן ביה קביר נויים • והנה לפי האמת
לא קטא כלל דבמה שתרנו לקויא האחרת ואי מטום הנך
דמעיקרא טמלו בטמאל בעלמא סני לה אידיחיא כתי קוטיא
זו דאם היינו מקשים לו דהא נוי יס לו במה שורע אכתי הוה
מתין בטמאל בעלמא סני לה והקוטיא אינה חלה למקשה
שהקשה ואימא מטום הנך דמעיקרא אמאי לא הקשה ואימא
מטום דים לנוי במה שורע לזה תרנו ומ'ט דחי התם שפיר משו'
אסרות שמדורות ראשונים כלומר מה טרנה הפטון למחור דין
מטום דאין אדם אוסר דבר שאינו שלו ככר דהא ראייה זו שפיר
מטום אסרות שמדורות ראשונים ואין הכי נמי טהיה יכול לדחות
דאיה זו מטום דים לנוי במה שורע חלה דבמה שמתן בטמאל
בעלמא סני ליה כדחה נמי הדחיה האחרת דים לנוי במה שורע
זה נראה לי בכוכת דברי המוספות •

נמצינו למדין מדברי המוספות דנוף הארץ נמנה לאכרה'
מאותה טעה וכו' בה ישראל אף קודם שיעקרו ז'
עממים מטום דירושא היא להם מאבותיהם אף אף על פי כן
יס לנוי במה שורע שהחזיר להם ס' זכות שזרעו עד שיעקרו
מתנה ז' עממים • וזוהו חלו כל דברי רש"י כפסטון דבפ"ל לך לך
טהיו רועיו טל לוט מרעים בהמתם כשדות אחרים והיו סבורי'
לומר דאין לנוי במה שזרע מטעה סלמנה הארץ לאכרהם מ'ט
כינה חיתם הכתוב ואמר והכנעני והסליוי עם בארץ כלומר
דכל זמן טמא נעקרו הו' עממים יס לנוי במה שורע ואם כן מה
טהיו מרעים רועי לוט בהמתם כשדות אחרים נול הוא בידם •
אף נבי אכרהם טרנה לזכות בקרקע לאחיות קביר שפיר קאמר
הדיני מטום ואטלנה מן הדין מטום דמטעה שנתנה לו זכה בה
וראיה ליה מוחזקת טעה זכה בה אכלהם בעיקר הקרקע
מדאמרינן בפרק המובר ש דות עלה ק' מניא הלך בה לארבעה
ולרעהה

למו ואי סלקא דעתך הו' מוחזקת היא מאיקא מספקא ליה היא
 גופא קא מספקא ליה דכתיב ונתתי אותה לכם מורסה אני ה'
 ירושה היא לכם מאבותיכם או דלמא שמורתיים ואינם יורשים
 ופסו ליה תרתייהו ירושה היא לכם מאבותיכם ומורישיים ואינם
 יורשים ע"כ ופירש רש"י דמאי דפשוטו להו דירושה היא להם
 מאבותיהם היינו מדקדמך דחננא למשה והעברת את נחלת
 אביהן להם ואמרינן זו חלק כבודה טענת מינה דאז מוחזקת
 היא מטוס דירושה היא להם מאבותיהם ע"כ. ומה טקסה לזה
 מאותה שכתבו התוספות בפ"ג דקדושין עלה ס"א ד"ה אי לא
 כתב ארץ כנען שהקשו וקשה דהיכי פוסק ארעתיך כלל יטלו
 כלל בארץ כנען כיוון שסייעו בכבוש כמו אחרים. וזל דסד"א
 כיון שהוקשה ארץ כנען לשאר שבטים שהיו מאותה טפה שפאו
 בני גד ובני ראובן ארץ גלעד נעשו כמי שסלקו עמגן תחלוק
 בארץ כנען כו' ע"כ ואי איתא דאז מוחזקת היא נהי דסלקו
 שנתן לה לא מהני וכדתיבא בריש הכותב האומר לחברו דין
 ודברים אין לי על טעה זו ודי עטילוקת הימנה לא אחר כלום
 ע"כ ופרש' דמירי בשרה טל שותפין דלא מהנו לטונות הללו
 דלטון סלוק לתה שכבר זכה לא מהני כבר עמד על הקירה הלזו
 שורית'ט טס בחדשיו ועיין בדרשותיו פרשת מטות דרוש טני
 יע"ס הכלל השולח דלכ"ע יחד היא טלה תמו' דאז מוחזקת היא
 צד יבדל דירושה היא להם מאבותיהם ועיין מה שכתבתי בדרך
 הערכה ומגלת כי תדרשנו *

דרך דוד רדוש עשירי

סנהדרין

פ"ב א"ר יהודה אחר רב מפני מה נענש אבנר
 מפני שהיה לו לחמות בשאל ולא מיהא ר' ינחק
 אחר מיתה ולא נענה וכו' ולמ' מיתה מ"ט אינעש א"ר נחמן
 בר ינחק טענה מלכות בית דוד טמי טנים ומחנה.

במקום

שאלת מונח גדולתו של דוד מלך ישראל טס אהיה
 מונח ענותנותו כאשר עיניך מחזיקה מיטרים לא
 במקום אחד ולא בשנים וטלטה תקומתו. זמנו בכניאוס כו
 כדרך שהבטיחו ה' עז נתן הנביא ונחמך ביתך ומתלכתך כסאך
 יהיה נכון עד עולם כדבר האומר בשמואל ב' ס'טן ז' וטס כאמר
 זיבא המלך דוד ויבט לפני ה' ויאמר מי אנכי אדני אלהים ומי
 ביתי כי הביאותי עד הלום ותקטן עוד זאת בעיניך אדני אהי
 ומדבר גם אל בית עבדך למרחוק וזאת תורת האדם אדני
 אלהים. והנה מלבד הדקדוקים טים לדקדק כפסוקים הלזו
 היא טקסה באומרנו ומדבר גם אל בית עבדך למרחוק טתיבת
 למרחוק אין לה מובן. והתפרטים נדחקר כזה וינען תרנט
 זמלית אף על בית עבדך לעלמא דאתי ורלב"ג כתב שהבטיחו
 במלוכה אף שיחטא וזל למרחוק ד"ל אף שימרחק מאת ה'. גם
 באומרנו וזאת תורת האדם נדחקו התפרטים יותר מדאי זאמרו
 שהוה בתימיהא כלומר היתכן שהבטחה כזו תבטיח לכן אדם *

אמנם

לדידי חוי לי לייטב טסוקים אלו וזתהלכה ברחבה
 ונקדים הא דאתרינן ביבמות פרק העדל דף ע"ז
 אהא דמנו עמוני ומואבי אסורים ואיסורן איסור עולם אבל
 נקבותיהם מותרות ובנפרח מנא ה"מ אר" דאמר קרא וכראות
 טאלו את דוד יונג לקראת הפלטי אתי אל אבנר טר הכנא
 צו מי זה הנער אתי ארץ אתי מי תורח אתי כו' אל דואג עד
 שאתה שואל עליו אס הנזן הוא למלכות אס לאו טאל עליו אס
 דאוי לכא בקהל אס לאו מ"ט דקאמי מרות המואבים אל אבנר
 אינני עמוני כו' אלא טענה תמור ולא תמורת טאני הכא
 דתפרט טעמא דקרא על דבר אשר לא קדמו כו' היה לקדם
 אבנים לקראת אבנים ונטים וכו' ואסיקנא הכא תרנינו כל
 כבודה

כבודה כת מלך טנימה. וראיתי להסמ"ג ללוין ק"ד ט' ט' ט' ט'
 וזל וטנינו בפרק הערל עמוני ומואבי אסורים כו' אבל הנקבות
 מותרות מיד כשאר האומות כו' ור"י מקטרט"ט היה האמר כי
 בעמון היה טעם זה כי מתוך המקרא משמע כי מואבים קדמו
 כמו בני עשו שנאמר אוכל בכסף טטבירכי ואכלמי כו' כאמר
 עשו לי בני עשו היוטבים בטעיר והמואבים היוטבים בער אבל
 עמואב מפרש אה"כ טעם אחר ואמר טכר עליך את כלעם טן
 בעור וכו' וכטס כטעם זה למואב לבדו כך טעם ראובן לעמון
 לבדו וגם משני הטעמים יס ללמוד טטנים מותרות כזון דרבן
 לקדם ולא לסכור וכן יס בירוטלמי דהערל ע"כ. ויורדות
 בפלמתי טזה הפך פלמודא דידן דהא כפרק חלק אחר ד' יונגן
 בטס רבי יוסי בן קיסמא גדולה לנימה שהרחיקה טמי מכפפות
 בישראל שנאמר על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם ובמים.
 הרי תבואר דטעמא דקרא באומרנו כל דבר אשר לא קדמי
 אתכם בלחם ובמים קאי כמו למואב וכו'. ודרך חנכ ראיתי
 לייטב כונת הפס' כאומרנו על דבר אשר לא קדמו אתכם בלחם
 ובמים ואמר טכר עליך את כלעם בן בעור. תפתור ארס כהרים
 לקללך ולא אבה ה' אלהיך לטמוע אל כלעם ויהסוך ה' אלהיך
 לך את הקללה לברכה כי אהבך ה' אלהיך ויאוכל למיך באומרנו
 ולא אבה ה' ויומר דאין לו טייכות הכא בני אזרת לא יבא
 עמוני ומואבי הכא דיהיב טעמא מטוס שלא קדמו ומטוס
 אשר טכר עליך את כלעם מה ענין לו ולא אבה ה' אלהיך לטמוע
 אל כלעם. ויורדה לייטב בהקדים הא דאמרינן בטלתי הודיות
 מתני ליה לרבי טמעון בריה אחרים אומרם אלו היה תמורה
 לא היה קרב אחר ליה מי הם הללו טטמיה' אנו טות' וטפות
 אין אנו מוכירי' אחר לו בני אדם טכקטו לעקור כבודך וכבוד
 בית אביך אחר ליה גם אהבתם גם שנאתם כבר אבה אחר
 ליה האויב תמו חרבות לנגח. ופרש"י אעפ"י שהאויב תמו
 כלומר טתמו מ"מ חרבות לנגח אל ה"מ היכא דהאנו טעטייהו
 הכי לא אהנו טעטייהו הדר אתני ליה טטוס ד"מ אמרו כו'.
 עוד נקדים הא דאמרינן בפ' חלק א"ר יונגן מברכותיו טל אומנו
 דטע אהיה למד מה היה בלבו בקס טלא יהיה להם בתי כנסיות
 ובתי מדרשות מה טובו אלהיך יעקב לא פשרה טבונה טל יס'
 ומטכנותיך ישראל לא תהא מלכותם זמטכת ככלאוס טטיו וכו'
 א"ר אבא בר כהנא כולם חזרו לקללה חון מבתי כנסיות ובתי
 מדרשות שנאמר ויהסוך ה' אלהיך לך את הקללה לברכה קללה
 ולא קללות.

והשתא

הכי פירוטו דקרא לא יבא עמוני ומואבי בקהל
 ה' גם דוד עשירי לא יבא יען אשר טכר עליך
 את כלעם בן בעור. וכי תימא מה כל המטמה הלזו לאמר
 למואב לדורי דורות בטביל טככר את כלעם לקלל את ישראל
 והלא לא אהנו מטטיו וכל דלא אהנו מטטיו גם אהבתם גם
 שנאתם כבר אבה. לזה הטיב ולא אבה ה' אלהיך לטמוע אל
 כלעם כלומר הן אמת טלא אבה ה' לטמוע בקולו מ"מ ויהסוך
 ה' אלהיך את הקללה לברכה ולא קללות זכולס חזרו
 לרעה וכיון דאהנו מטטיו מ"מ ה' לא תדרוש טלומס וטויכותם כל
 הימים וכדכתיב האויב תמו חרבות לנגח. הכה עלס בידנו
 דעמוני ומואבי אסורים והנקבות מותרות. וזהו כונת דוד
 המלך באומרנו מי אנכי ה' אלהים ומי בית אבי כי הביאותני
 עד הלום ואיך הלום אלא מלכות כמ"ס התפרטים זל זכונתו
 דנויה לתת הודעה לאל יתברך טויכהו להיות מלך ישראל ויתקטן
 עוד זאת בעיניך כלומר הלא זה הדבר מלמא זוטרי' היא
 דאיבא אחריתי כי הכלה ה' חסיד לו להטיר את הנקבות מיד
 טעל פי טענה זו אני מותר לכא בקהל וקא מפרש ואזיל ויעדבר